

Beste lezer,

in deze 145ste uitgave van ons tijdschrift schotelen wij u weer een gevarieerd aanbod van interessante weetjes voor...

Marc Gillisjans deed onderzoek naar het **kasteel van Leefdaal** in Westrode. U kent het niet? Ontdek het dan hier!

Ook Piet de Cuyper kroop weer in de pen en vertelt het verhaal van **'Meneer Pastoor' Theophiel Brams**.

Met het artikel over de vergeten geschiedenis van het **gemengd theater** geeft hij meteen ook de voorzet naar het stuk over **Theater Onverwacht** van Eric Van Baelen, u kan het stuk *Rust à la Russe* in beeld herbeleven alsof u er terug bij was.

Jef de Cuyper serveert u een portie 'Dagelijkse kost' of eerder **De keuken van ons ma**. Best lekkere gerechten en hoe ze *'in den tijd'* werden klaargemaakt.

Jean Vandiest heeft het over de befaamde kunstschilder **Edwin Ganz** die hij nog persoonlijk heeft gekend. Een onwaarschijnlijk verhaal over een bijzonder getalenteerde artiest die voor altijd met onze gemeente verbonden blijft. Ook van Piet de Cuyper krijgt u enkele aanvullende anekdotes over Edwin Ganz mee.

Als u wil weten wat tempera's zijn moet u zeker het artikel van Frans Stoffelen over de **muurschilderingen van de Sint-Martinus kerk** lezen. Een zeer merkwaardige kunstschat die u zeker eens moet gaan bewonderen.

De beknopte geschiedenis van **'Het Kerkhof'** (Joeri Mertens) vond ik te interessant om het niet met u te delen. Het dient ook als aanloop naar latere schrijfsels rond de kerkhoven van onze gemeente. Die kan u verwachten in een van de volgende tijdschriften.

Iets ludieker loodsen wij u via een paar vergeten **krantenknipsels** met een knipoog en een glimlach naar een reeks **ongepubliceerde cartoons** van de betreurde cartoonist Marc Daniëls.

Ik wens u heel veel leesplezier!

Dirk Verbelen,
activiteitencoördinator.

Is erfgoed ook iets dat jij belangrijk en waardevol acht? Wil je ons een steuntje in de rug geven?

Wel, kom dan ook als lid bij onze kring en help ons de waardevolle zaken van gisteren door te geven aan allen die na ons komen...

Hoe?

GEWOON LID: stort € 20 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres
of nog beter:

STEUNEND LID: stort € 40 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres.

En samen zorgen we dat ons gezamenlijk verleden niet vergeten zal worden.

Wij vernamen met droefheid het overlijden van onze erg gewaardeerde medewerker **Frans Meskens** (Rossem 28.05.1937 – Vilvoorde 17.09.2022).

Hij was een onderwijzer, een begaafde muzikant-organist en voor iedereen een onuitputtelijke referentie voor alles wat met talen en de juiste spelling van ons Nederlands te maken had – en vooral ook met de historiek en de correctheid van plaatsnamen, iets waar hij zich zijn hele leven voor ingezet heeft.

Hij was ook redacteur en archivaris-bibliothecaris van *Eigen Schoon* en de *Brabander*.

Het is dan ook met de nodige spijt dat we beseffen dat we hieronder zijn jammer genoeg allerlaatste bijdrage voor ons tijdschrift publiceren.

Met hem verdween een sympathieke en heel behulpzame man met een schat aan kennis...

ONZE DRANKEN

Frans Meskens

Water (ook waterloop)

Oudnederlands: *watar* = water, ook watermassa, waterloop, zee, enz...

Middelnederlands: *water*.

Oudhoogduits: *wazzer* / Nieuwhoogduits: *Wasser*.

Oudnoors *vatn* / Noors: *vatten*.

Gotisch: *watō*.

Grieks: *húdós*. [cfr. hydro-namen, bijv. hydrografie].

Oudkerkslavisch: *voda*.

Russisch: вода (*voda/woda*) = water, waarvan het diminutief *wodka* = watertje.

Oudiers: *uisce* (water), vandaar de naam *whisky* / *whiskey* = watertje.

Fins: *vesi* < *veti* = water.

Whisky, whiskie, whiskey

In Ierland en VSA: *whiskey*, ook: *usque* dit is een verkorting van *usquebea* (1706), ontleend aan het Gaelic (Gallisch, Keltisch): *usquebeatha* (*whisky*), dus letterlijk 'levenswater'.

In de naam Overijse is "de IJse" de waterloop, die in het Latijn Isca en in het Keltisch uesca werd genoemd]. Dus "de IJse" betekent gewoon waterloop.

Levenswater vinden we ook in het Frans: *eau-de-vie* en in het Scandinavisch: *akvavitte*, *akevitt*, naar het Latijn: *acquavita*, of 'water des levens'.

Alcohol

Is ontleend aan het Arabisch: *al*: (het lidwoord 'de' of 'het') en *kohl*: vulgair Arabisch voor antimoonpoeder verkregen door droge distillatie en dan distillaat.

Limonade

Van: *limoen* (kleine groene citroenachtige vrucht).

Turks: *limon*.

Perzisch: *limun*.

Thee

Uit China, via Maleis: *teh*, uit het dialect van Amoy: *te* (Oudchinees: *d'a*, en Mandarijnchinees: *ch'a*).

De Engelse thee 'Earl Grey', werd genoemd naar een edelman "Earl" (een soort baron of graaf) en "Grey," dat is zijn familienaam. Dus een eponiem, zoals 'praline', enz...

Koffie

Door de Turken overgebracht, stamt van het Arabisch: *qahwa* genoemd naar het plaatsje Kaffa, een oud rijk in Ethiopië.

Zo ook: *mokka* (een uitvoerhaven in Jemen: *Al Mukha* aan de Rode Zee)

Bier

Nederlands: *bier*.

Duits: *bier*.

Italiaans: *birra*.

Engels: *beer*.

Frans: *bière*.

Alle afgeleid van het Latijn: *bibere* = drinken: vgl. Spaans: *beber*.

Spaans en Portugees: *cerveza* / *cerveja*.

Deze zijn afgeleid van het Keltisch (vulgair Latijn): *cerevisio* (céréales = graan), *cebada hordeum vulgare* = gerst (vandaar gerstenat, gerstebier)

« *La **cerveza** (del celtolatín cerevisia) es una bebida alcohólica, no destilada, de sabor amargo que se fabrica con granos de cebada u otros cereales cuyo...* »

Engels: *ale*.

Deens en Noors: *øl*.

IJslands en Zweeds: *öl*.

Kerkslavisch: *olu*.

Deze zijn afgeleid van het Latijn: *alumen* of aluin en betekent 'bittere drank'.

HET KASTEEL VAN LEEFDAAL

Marc Gillisjans

Verscholen in de bossen van Westrode staat langs de westkant van de snelweg A12 een statig landhuis, dat tegenwoordig gekend is als het domein ten Bossche.

Maar in de volksmond leeft de oude benaming voort: het kasteel van Leefdaal...

Op de kaart van Popp van de gemeente Wolvertem is deze villa (kasteel) gelegen in de sectie B op het nummer 303d.¹

De geschiedenis van het kasteel Leefdaal kunnen we in feite laten aanvangen met de uitverkoop van de goederen van prins de la Tour & Tassis in Wolvertem.

Notaris Coppijn uit Brussel werd hiervoor aangesproken en liet op 28.04.1836 een akte opmaken waarbij de goederen van Leefdaal ten belope van ongeveer 28 ha werden verkocht.

Emmanuel Benedikt Joos koopt dan samen met zijn moeder, de weduwe Jan Philippe Joos geboren Maria Josepha van den Bogaert uit Willebroek en zijn broer Jan Baptist Joos de loten 1, 56 en 57.

Al vlug (waarschijnlijk anno 1843 omdat vanaf dat jaar het huis kadastraal belastbaar was geworden) liet de weduwe langs het voetpad nr. 61 dat dwars door het goed liep een boswachtershuis optrekken. Enige tijd later werd dat door een zekere Van Opstal als een herberg voor de gegoede burgerij uit de omgeving uitgebaat.

In 1846 erft E.H. Emmanuel Benedikt Joos, kanunnik te Mechelen, het gedeelte van zijn overleden moeder en broer zodat gans het goed nu 33 ha omvat.

In een akte² van 03.09.1851, opgemaakt voor notaris P.J. Van Merstraeten, trad in de verkoop van het goed een zekere Charles Triest uit Brussel op als mandataris voor kanunnik Joos.

Hij stelde zich op deze dag *command* voor de pastoor van Schaarbeek, Jan Emmanuel Triest, die het Leefdaalbos met het *maison de garde*, groot 25 ha 32 a 70 ca, kadastraal sectie B 303a, voor 52.520 BEF koopt.

In 1858 erft Jan Baptist Carolus Triest het goed en vergroot in 1863 de woning van de bosopzichter tot een landhuis maar verkoopt onmiddellijk daarna bijna gans het eigendom aan verschillende personen.

In de atlas van Popp opgemaakt omtrent 1863 vinden we deze Jean Baptist Charles Triest, rentenier uit Sint Gillis Brussel, als eigenaar van de percelen 303c, zijnde 25 ha 59 are bos en 303d, zijnde het huis op 60 ca.

Met de overige percelen errond bezit hij er 32 ha 57 are 70 ca.

Hij laat in het bos een stervormig patroon van wegen aanleggen.

Hij sloopt ook het boswachtershuis en op ongeveer dezelfde plaats komt een landhuis van vijf traveeën en twee bouwlagen geflankeerd door twee lage aanbouwen.

Ervoor lag de lusttuin van 1 ha 70 are en erachter lag de moestuin van 20 are.³

Van in de Beekstraat liep een 300 m lange dreef afgezoomd door vier rijen eiken naar het landhuis.

In 1864 verkoopt Triest het resterende deel aan Brusselaar Pierre Van Calcken⁴ en Triest zelf gaat naar Wolvertem in de Hoogstraat wonen.⁵

¹ Kadaster Vlaams Brabant : Kadastrale opmetingsschetsen Wolvertem 1838 nr. 19; 1863 nr. 13 ; 1864 nr. 7; 1923-24 nr. 13 en 1938 nr. 59.

² Notaris Petrus Josephus Van Merstraeten (1834-1849) uit Sint-Pieters-Leeuw: RA Leuven 882/483.

³ Volgens een stafkaart, editie 1864, was de siertuin al aangelegd maar moest het huis nog worden gebouwd.

⁴ Geboren omstreeks 1821, gestorven circa 1891. Beenhouwer van beroep.

⁵ In een herenhuis waar later notaris Van Zeebroeck zal intrekken en dat daarna tot 1964 als een rusthuis door de zusters "Dochters van Maria" van Willebroek wordt uitgebaat.

Wolverthem. Le bois de Leefdael

Wolverthem. Le Bois de Leefdael

*Het kasteel,
1863 – 1914.*

Wolverthem. Le Bois de Leefdael

Deze Van Calcken stelde na een tijd Jean De Ridder aan als jachtopziener voor onderhoud en bewaking van de goederen en liet hem in een gedeelte van het landhuis wonen.⁶

In 1882 koopt van Calcken in twee openbare verkopen opnieuw een deel van het Leefdaalgoed, dat nog in bezit was van Triest (ongeveer 10 ha waaronder bos, het landgebouw, het huis en de lusthof) en een deel (ongeveer 5 ha 84 ca bos) dat Edouard Vander Smissen, een fabrikant uit Aalst, in 1863 had gekocht. Zodat hij in totaal opnieuw ongeveer 3/8 van het oorspronkelijke goed bezat (20 ha).

1891: Van Calcken, toen rentenier, had geen erfgenamen en duidt als algemeen legataris de rentenierster-juffrouw Pauline Marie De Ridder aan, eveneens uit Brussel.

En deze doet in 1896 een schenking onder levenden bij het huwelijk van Juffrouw Rosemont met kleermaker Arthur Wery uit Brussel.

Deze laten in 1900 het landhuis opnieuw optrekken en verkopen het in 1901⁷ aan de kinderen Daelman (Pauline, Judocus, Willem, Clementia en Rosalie) uit Brussel.

In 1904 wordt het landgebouw dat er stond volledig afgebroken en er komt een grote orangerie (1 a 70) samen met een stal en een koetshuis rechts van de villa.

In 1906 verkopen de kinderen Daelman hun eigendom te Wolvertem aan de Brusselse nijveraar Emiel Schouters-Cortvriendt.

En deze zal op 29.07.1910 de villa, broeikas, stal, remise, lusthof, landen en bossen verkopen, bij akte⁸ voor notaris Van Merstraeten uit Brussel aan luitenant (de latere luitenant-generaal) en baron Raoul de Hennin de Boussu-Walcourt (1879-1965).⁹

⁶ Geboren te Merchtem in 1842, laat deze uitschijnen dat hij de eigenaar is van gans het bos en hij verkoopt dan ook voor een appel en een ei de mooiste bomen waarvoor hij in augustus 1886 voor het Brusselse Hof van Beroep werd veroordeeld (zie artikel *onwettige houtkap in het Leefdaalbos in Berla 84, juni 2006, blz. 5-14*). Hij bewoonde de villa zeker tussen mei 1885 en december 1891 vermits tussen deze data zijn vijf kinderen te Wolvertem werden geboren.

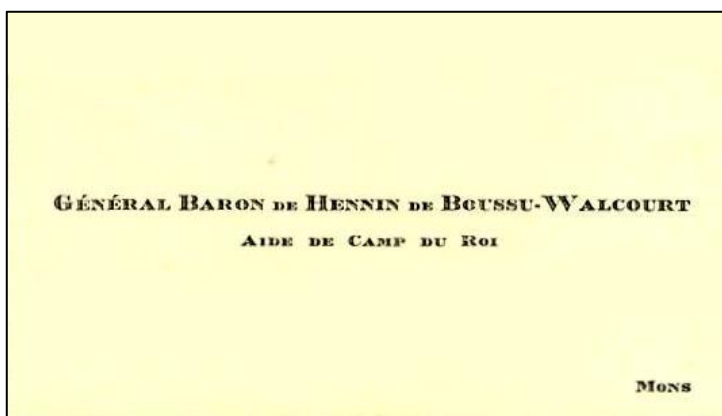
⁷ Kranten: *Le Soir* en *Le Petit Bleu du Matin* dd. 09.06.1901, 16.06.1901, 30.06.1901, 07.07.1901, 14.07.1901 en 21.07.1901: op 30.06.1901 was er na opbod een prijs van 48.150 BEF ingezet en die werd op

Lt-Gen baron Raoul de Hennin de Boussu-Walcourt.

Deze nieuwe eigenaar gebruikt het als buiten- en jachtverblijf, net zoals zijn voorgangers.

De oppervlakte van het goed bedroeg dan ongeveer 14 ha, waarvan het huis op 4 are 70 stond, de lusthof 1 ha 75 a 20 ca, de hof 10 are 80 ca, de broeikas 1 are 70 en de stal met de remise 1 are 60 besloegen. De rest waren bossen.

14.07.1901 op 50.750 BEF gebracht. De verkoop werd gedaan door notaris Van Zeebroeck uit Schaarbeek die tevoren nog kantoor in Wolvertem had gehad.

⁸ Notaris Idesbald Van Merstraeten (1893-1937) RA Anderlecht 42122 anno 1910.

⁹ Getrouwd met barones Odette C. Cl. M. de Coninck de Merckem (1884-1977); bij haar kwam na de dood van de baron haar dochter Eliane (°1908) inwonen en ook nog een verre neef; deze verhuisden na haar dood naar Brussel. Raoul werd in 1958 in de adelstand verheven en was tijdens WO2 commandant van de 15^e Infanterie Divisie (1939-1940). Hij was eveneens vleugeladjutant van Albert I en Leopold III.

WOLVERTHEM. -- Vier gekende wildstroopers, bevonden zich Dinsdag avond in de herberg der Wed. Willockx. Mechelsestraat, te Londerzeel, sloegen er alles aan stukken en mishandelden de herbergierster. Dan trokken zij naar het bosch van Leefdael, op 't grondgebied van Wolverthem, verwoestten daar de stalling van een jachtwachter en vielen daarna dezes slaapkames aan, waarvan zij de vensterluiken instampden. Uit zijnen slaap opgeschrikt, greep de jachtwachter zijn geweer en loste een schot op de schelmen, waarvan een doodelijk gekwetst ten gronde viel, terwijl de andere de vlucht namen. De gekwetste was door een 50tal loodkorrels in den rug getroffen en een bijgeroepen geneesheer vond zijn toestand wanhopend. De jachtwachter, die zich in staat van wettige zelfverdediging bevond, is niet verontrust geworden.

De Volksstem, 10.02.1904.

Dit goed werd in september 1914 door de Duitsers platgebrand.

Gedurende die oorlog bleef Frans De Proft er boswachter en hovenier bij de toenmalige kapitein de Hennin, eigenaar van het Leefdaalbos, die op dat moment aan de IJzer vocht. De Proft moest meerdere keren indringers in het domein aangeven en overdragen aan de veldwachter

¹⁰ Tot op vandaag doet het gerucht in Westrode breed de ronde dat "Leopold II regelmatig te zien was op de weg van en naar Laken omwille van zijn bezoeken aan zijn minnares in Leefdaal".

Dit verhaal blijkt onmogelijk als we de feiten bekijken: Leopold II stierf in 1909 en vergelijk dit dan met de vaststaande data in het artikel over de respectieve eigendommen, bouwsels en bewoningen in Leefdaal... Deze roddel zou dan alleen nog ietwat kunnen kloppen als we de leeftijden van zijn twee opvolgers en de

vermits er veel fruit en bomen werden gestolen, meestal door werklieden die in het nabijgelegen *Grand Etablissement Horticole* van Frans Schelfhaut-Fiers te Slozen werkten.

In 1922 werd de bouw van een cottage-gelijke villa afgerond en sindsdien kreeg het de naam *Huize ten Bossche* alias *Westrodebosch*.

In de administratie wordt het *Leefdael 2* genoemd. Ze kwamen uit Elsene naar Wolverthem wonen in september 1922.¹⁰

In 1937 wordt de rijksweg Brussel-Antwerpen (A12) aangelegd en de dreef wordt plotseling veel korter (100 m). Het postadres Nieuwelaan 4 wordt later Autoweg 4.

Op 19.12.1946 wordt er op het vredegericht van Wolverthem de verkoop ingemijnd van 7 loten in de grootte van 8 ha 94 are bos, land en weide gelegen te Westrode, kadastraal nrs. B 222/225 en 303.

Koop 2 omvatte een hofstede met aanhorigheden, ovenhuis, hof, weide en zaailand, groot 82 a, dat voor 150 fr/maand aan de echtgenoten Fr. Claessens-Thielemans verhuurd was.

In 1965 overlijdt de baron te Wolverthem maar de weduwe blijft er wonen tot aan haar dood op 21.02.1977.

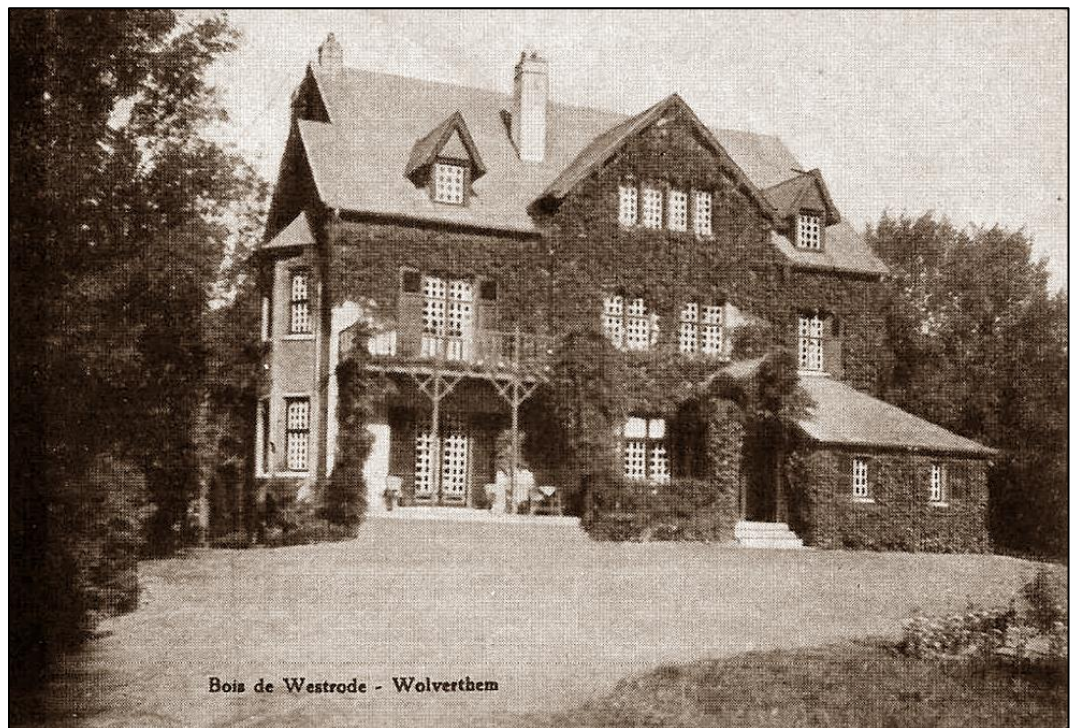
In 1977 is er dan de aankoop van het goed door de zusters van Vorselaar die er een retraitshuis oprichten.

02.05.2016: het kasteel met de serre en de conciërgewoning worden door notaris Verhaeghe verkocht onder voorbehoud van hoger opbod voor € 720.000 aan de familie Dal Bo, die dan het landhuis aan een volledige restauratie onderwerpt.

Heden is het een plaats waar evenementen kunnen doorgaan en waar de firma BB Design van eigenares Greta Thomas kan geraadpleegd worden.

barones in ogenschouw nemen, maar daar is ons evenmin iets bijkomend over bekend dat in die richting zou kunnen wijzen...

Zou het bijgevolg simpelweg niet kunnen dat er regelmatig een auto van het hof tussen Westrode en Laken te zien was omdat de baron als vleugeladjutant van de koning tussen zijn werkplek en zijn woning pendelde?

*De huidige villa,
gebouwd 1922.*

Studie van Notarissen Nachtergaele-Minne te Londerzeel en Van Huffel te Nazareth

OPENBARE VERKOOPING

van 8 Hektaren 94 Aren 52 Centiaren

HOFSTEDEN ZAAILANDEN WEIDEN

en BOSCH

Nabij de Autostrade BRUSSEL-ANTWERPEN
te **Wolvertem Leefdaelbosch**

Gemeente
Wolvertem
Leefdael-Bosch,
Wijk B

N°s 222. 223. 224^a. 224^c. 225
303²². 303^{1/2}. 303⁶³. 303⁶³

Schelfaut-Fiers Frans wed. en kinderen
van Steenberghe-Schelfaut-Albert

Notaris **Nachtergaele-Minne** te Londerzeel verblijvende zal openbaarlijk verkopen ter tussenkomst van zijn ambtgenoot: **Meer. VAN HUFFEL** notaris te Nazareth, en ten overstaan van den heer Vrederechter des Kantons Wolvertem, op nagemelden zitdag, met de pleegvormen voorzien door de wet van 12 Juni 1816, ter gehoorzaal van het Vredegerecht te Wolvertem Gemeenteplein, de goederen hierna afgebeeld en beschreven :

AANWIJZEND TAFEREEL volgens meting, verdeling en plan van den Heer Albert DE CAERLE Beëdigd Meetkundige-Schatier van onzerende goederen, te Wolvertem, Gemeenteplein, Nr. 13. Tel. 53.12.45.

Koo- pen	Gemeente	Plaatselijke Benaming	Aard der goederen	wijk	Kadastrer nummers	Inhoud Ha A Ca
1	Wolvertem	Leefdael-Bosch	Weide	B	222	17 34
2	id		HOFSTEDEN met aanhoorigheden ovenhuis, hof weide en zaailand		224 a 224 a 223 225 deel 303 a-3 deel	82 08
3	id	id	Zaailand en weide		225 deel en 303 a-3 deel	79 26
4	id	id	id		id	79 26
5	id	id	Bosch		303 y-2	2 88 86
6	id	id	id		303 d-3	93 41
7	id	id	id		303 b-3	2 56 39
						8 94 52

Die goederen worden verkocht voor **VRIJ, ZUIVER en ONBELAST.**

GEbruik : Loten 1 tot en met 4 zijn verhuurd als volgt: 1 ha. 34 a zijnde lot 1 en deelen van loten 2, 3 en 4, langsheen den losweg, aan den heer Leonard Robberechts landbouwer te Londerzeel Pluimennest 176, mits den jaarlijkschen huurprijs van 1120 fr. vervallende op 30 November van elk jaar.

Het overige van loten 2, 3 en 4 inbegrepen de hofsteden is verhuurd aan Frans Claessens-Thielemans te Wolvertem Leefdaelboschstraat 5, mits: voor het huis 150 fr. per maand; de pacht voor het land zal bepaald worden bij de veilvoorwaarden.

Koopen 5, 6 en 7 zijn onmiddellijk beschikbaar.

De hofsteden mag bezichtigd worden alle Dinsdagen en Donderdagen van 13 tot 16 uur.

EENIGE ZITDAG:
Donderdag 19 December 1946

te 10 12 uur voormiddag, ter gehoorzaal van
het Vredegerecht te Wolvertem.

De liehebbers worden verzocht zich te voorzien van hun trouwboekje of een uitdrukkelijk hunner geboorteste alsmede van hun eenzelvigeidkaart. — Inlichtingen en plakbrieven met afbeeldende grondkaart zijn te verkrijgen ter studie van de verkoopende Notarissen **NACHTERGAELE-MINNE** te Londerzeel (Telefoon Londerzeel Nr. 7.) en **M. VAN HUFFEL** te Nazareth, (Telefoon Gavere 940.27.)

Druckers: Wat. K. VAN HOLLE & ZONN. Huisvesting 25, Londerzeel.

Autostrade Brussel-Antwerpen

In het tijdschrift **RAUSA** van de erfgoedkring uit Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem verscheen het onderstaande artikel (jrg. 10 nr. 3, juni 2022, blz. 18).

We mogen het van de auteur en de redactie gratis overnemen, waarvoor onze dank.

WAAROM LOOP JE BEST NIET ONDER EEN LADDER DOOR?

Willy De Smedt

Ook vandaag durven veel mensen niet onder een opstaande ladder door te lopen. Instinctmatig bijna maken de meesten een omwegje. Waarom dan wel?

In feite is eeuwenoud bijgeloof de reden.

In de middeleeuwen had elke stad en elk middelgroot dorp een galgenveld met erop één of meerdere galgen om misdadigers en andere boosdoeners op te hangen. Soms terecht, soms onterecht.

Maar onze voorouders waren gehard door het dagelijks gevecht om te overleven. Veel compassie of medeleven kenden zij niet. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat het galgenveld met al zijn dood en lijden een bron was van bijgeloof.

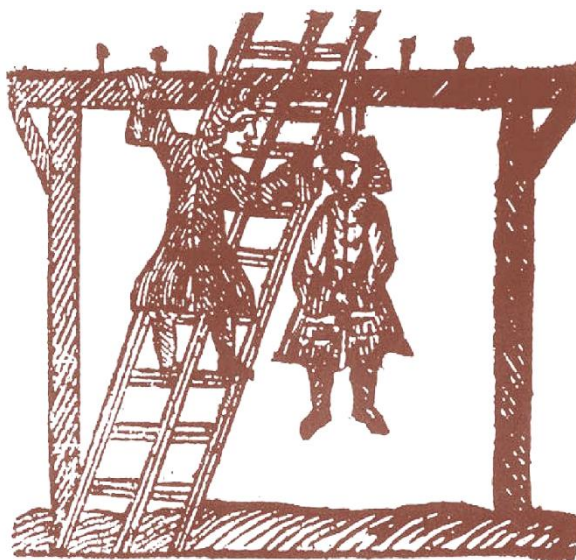
De beul gebruikte meestal een ladder om de galg in te klimmen. In de driehoek tussen de ladder en de galg hing de terechtgestelde en het volk dacht dan ook dat zijn geest in dit gebied rondwaarde. Daar bleef men best weg! Zeker die geest niet gaan verstoren!

Mensen en dieren die onder die ladder, later onder om 't even welke ladder, doorliepen, zouden zo goed als zeker getroffen worden door onheil of de dood.

De katholieke priesters legden het een beetje anders uit. Vormt een ladder die ergens tegenaan leunt niet een

natuurlijke driehoek? En is de driehoek niet het symbool van de heilige Drie-eenheid (Vader, Zoon en Heilige Geest)? Daarom werd onze voorouders voorgehouden dat onder een ladder doorlopen een uitermate oneerbiedige daad, ja zelfs een zonde was! Wie dit wél deed, kon zelfs worden beschuldigd van duivelsverering!

Later ontwikkelde men geleidelijk aan de overtuiging dat wie onder een ladder durfde door te gaan, door de dood getroffen kon worden. Waarmee een direct verband met de galgenladder wordt gelegd.

Een terechtstelling was haast een kermis. Hoe luguber ook, executies werden graag door groot en klein bijgewoond.

Hoe dan ook, een maagd of jonge vrouw die het waagde onder een opstaande ladder door te lopen, zou nooit binnen het jaar getrouwd raken.

Maar soms kón het gewoonweg niet anders en móest men onder een ladder door. Om dan toch gespaard te blijven van enig onheil, moest zij haar vingers kruisen of een schietgebedje opzeggen. Het kon ook nog eenvoudiger. Indien ze op haar schoenen spuwde en wachtte tot het speeksel was opgedroogd, was dit ook voldoende.

KAN U HELPEN ?

We zoeken voor een artikel foto's van

het pachthof van de familie GIERTS in de MOTTESTRAAT

dit werd omstreeks 1970 afgebroken, maar heeft U nog foto's hiervan?

→ *Neem dan even contact met ons op via erfgoedberla@live.com of geef een telefoontje naar onze voorzitter Jan Verbelen: nr . **0478.69.55.30**.*

Met hartelijke dank bij voorbaat !

WADDE? GEMENGD THEATER?

Piet De Cuyper

Parochiaal géén gemengd toneel tot 1958! Hoewel...

Op parochiaal vlak mocht er in Meise geen gemengd toneel gespeeld worden maar de beide fanfares hadden vanaf 1920 wel een toneelkring waar mannen en vrouwen samen op het podium stonden.

Héél hard tegen de zin van de katholieke geestelijke overheid die rond dat jaar vanop de preekstoel alle zonden van de wereld toedichten aan zij die het aandurfdn om mee te spelen in de toneelkringen van de fanfares.

De Morgenstar opgericht in 1920 door de fanfare "De Verenigde Broeders" en **Eikels worden bomen** opgericht in 1925 door de fanfare "Concordia", zweerden bij gemengd toneel.

Er werd wat afgeroddeld de dag na de opvoering van die van de fanfare, want *"Janneke had Mieke gekust tijdens het toneelstuk, bla, bla, bla!"*...

In 1930 vroeg pastoor Cools aan zijn onderpastoor Corbeel om de **Sint-Martinuskring** op te richten waar alleen mannen toegelaten waren.

pastoor Cools

Enkele jaren nadien deed zuster Celine hetzelfde, zij richtte 't **Patronaat** op alleen voor vrouwen maar dan wel met een mannelijke souffleur namelijk Louis De Greef en een mannelijke grimeur in de persoon van Louis Van der Veken.

zuster Celine

De **Sint-Martinuskring** werd een groot succes met als regisseur Rik Vos, de broer van auteur Herman Vos.

De eerste acteurs waren Lucien Krokaert, Cesar Haeck, Jef Van Lindt, Victor Verlinden, Frans Van Keer, Pierre Peeters, Rik Moerenhout, Piet Van Diest, Louis Vos en Fiel Olbrechts.

Zij speelden altijd op kerstdag en tweede kerstdag en de opvoeringen waren gratis. Er was wel een tombola om de kosten te dekken.

Zuster Celine deed toen al aan vrouwenemancipatie en ging bij de pastoor het recht opeisen om ook met de vrouwen toneel te spelen op kerstdag.

Mijnheer pastoor zwichtte voor zoveel vrouwelijke charme en het werd om het jaar de mannen en de vrouwen.

Wij mochten niet meer meedoen!

Philomène en Jeanne konden er van meespreken want zij mochten van zuster Kosska en zuster Celine niet meer meespelen in de parochiale school omdat ze "wilden" meespelen bij de fanfare...

Ik heb het over Jeanne Streulens die hierover het volgende vertelde aan Guido Van den Troost in "De Schatkamer", een artikel verschenen in het gemeentelijk informatieblad (1989) en dit later ook aan mij vertelde toen ik mijn boek schreef over "Het Toneellevens in Meise".

Jeanne was aanwezig bij de oprichtingsvergadering van toneelkring **De Morgenstar** en zij werd gevraagd om mee te spelen in één van de eerste producties "**Kanten Mieke**" van de fanfare en dat kwam aan de oren van zuster Kosska.

Jeanne vertelde :

Ik werd gevraagd om de hoofdrol te spelen in *Fillipina van Vlaanderen* voor het schooltoneel. Tijdens de repetitie werd ik bij de zuster geroepen.

"Ewel" zei ze "gij gaat toneel spelen bij de fanfare!"

"Nee, nog nie, masoeur!"

"Toe, toe," zei ze "ge moet nie liegen, ge zijt naar de vergadering geweest, ga maar naar huis, ge moet ni meer komen!"

Ik vloog buiten, maar ik dacht "Flut, dan doe ik met de anderen mee!".

Jeanne Streulens

Philomène Leemans (=“Mène van Titte”) maakte ongeveer hetzelfde mee toen ze gevraagd werd om mee te spelen in de toneelkring van de fanfare

Philomène Leemans

Concordia

onder leiding van de gebroeders Lettens en Baptist De Donder.

Ook zij mocht niet meer meespelen van zuster Celine in de school.

Dit waren wel de jaren 1920-30!

Mannen verkleed als vrouw of...

Wanneer het echt niet anders kon werden mannen verkleed en geschminkt als vrouw en ook vrouwen werden mannenkledij aangetrokken en een hoed of pet opgezet, of soms nog erger met baard of snor getooid.

Meestal was in het stuk de man overleden of de vrouw op reis, men vond altijd iets om niet gemengd te moeten spelen.

Het was vaak wel potsierlijk om een vrouw als man gekleed en zeker een man als vrouw op het podium te zien staan.

De nodige schmink en attributen vergrootten het allemaal nog een beetje uit.

Even terug in de tijd: het was op 08.12.1660 dat een 30-jarige actrice met de naam Margaret Hughes geschiedenis schrijft want zij verschijnt als eerste vrouw op het toneel in de rol van Desdemona in “Ottello” van William Shakespeare.

Het is een periode van grote verandering in het Engels theater. Het was koning Karel II van Engeland die in 1662 een koninklijk bevel uitvaardigde dat alle vrouwenrollen alleen maar mochten gespeeld worden door vrouwen.

Voor die tijd speelden mannen, zoals reeds gezegd, vrouwenrollen wat alludeerde op homoseksualiteit, op dat moment ook een absolute taboe.¹

“Het grote Wereldtoneel” in 1958 werd een keerpunt...

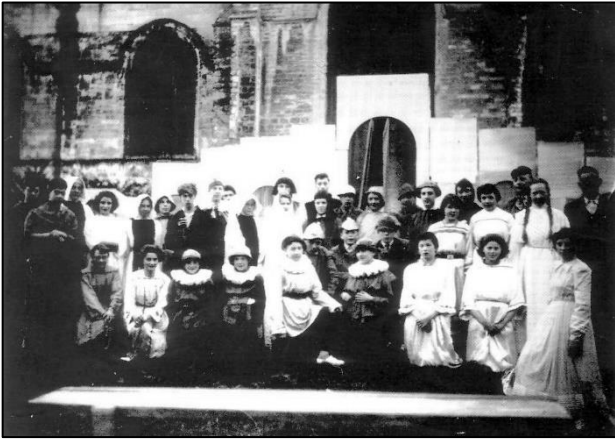
Tot in het jaar 1958 werd er *parochiaal* geen gemengd toneel gespeeld.² Alle verenigingen speelden enkel met mannen of met vrouwen apart.

De grote doorbraak voor het eerste “parochiaal” gemengd toneel kwam er toen onderpastoor Herman Boon op de 1-meifeesten van 1958 samen met acteurs en actrices van **De Morgenstar**, **KWB**, **VKAJ**, **Chirojeugd** en figuranten uit de parochiale verenigingen van Meise in een ad-hoc-gezelschap, “Het Grote Wereldtoneel” brachten op het openluchtpodium aan de kerk van Sint-Martinus onder het goedkeurend oog van “den baron” en van “mijnheer pastoor”.

¹ Opendoek-magazine, maart 2022.

² In Wolvertem was er begin jaren 1970 nog gedoe met de plaatselijke clerus hierover en in Oppem verzette de

pastoor zich zelfs tot 1978 tegen gemengd toneel. Uiteindelijk werd dit protest overal gewoonweg genegeerd.

*Groepsfoto van "Het Grote Wereldtoneel"
naast de kerk van Meise.*

In 1962, na "Het Grote Wereldtoneel" was het of alle taboes rond gemengd toneel wegvielen.

Ook Jef Wellens waagde zich in de KWB aan gemengd toneel, zonder protest.

Hij kwam Julia en mij vragen om mee te spelen in "De Vrek" van Molière. Hij stelde voor dat mijn echtgenote de dochter van de vrek zou spelen en ik "naar haar hand zou dingen". Het was een mooie rolverdeling in prachtige kostuums met Jef Wellens als "de Vrek" samen met Jeanne Streulens, Julia Cornelissen, Piet De Cuyper, Louis Dierickx, Louis Heyvaert, Annie Keymolen, Jan Van Lembergen, Florent Teck en Oscar Wellens.

Dit werd het eerste gemengd toneel door een parochiale vereniging. Toch zouden de meeste parochiale verenigingen nog niet-gemengd blijven spelen tot ze ophielden te bestaan.

Even over andere theatermensen...

Als men over toneel spreekt in Meise valt steeds de naam van Jeanne Streulens maar ook Jef Wellens (1911-1975) was vooral zeer verdienstelijk als regisseur bij de parochiale verenigingen, of het nu gemengd was of niet.

Hij was, zoals zijn zoon Oscar vertelde: een dichter, roman- en toneelschrijver, regisseur en acteur.

Hij publiceerde reeds op 18-jarige leeftijd en schreef voor de "Vlaamse Filmpjes", "De Zweep" en "Het Laatste Nieuws".

Hij schreef ook hoorspelen voor het toenmalige NIR, musicals voor de Folies Bergère en talrijke toneelstukken.

³ Zie voor details ook: Piet De Cuyper, "Het toneellevens in Meise", 268 blz., 2004, passim.

Hij regisseerde en schreef toneelstukken voor de KWB van Meise en regisseerde ook andere parochiale verenigingen.

Ik heb hem persoonlijk zeer goed gekend als regisseur en mede-acteur.

Als Jef acteerde was er altijd een voorzeger die zeer aandachtig de tekst moest volgen want Jef kende bijna nooit zijn tekst en betrouwde voor honderd procent op de souffleur.

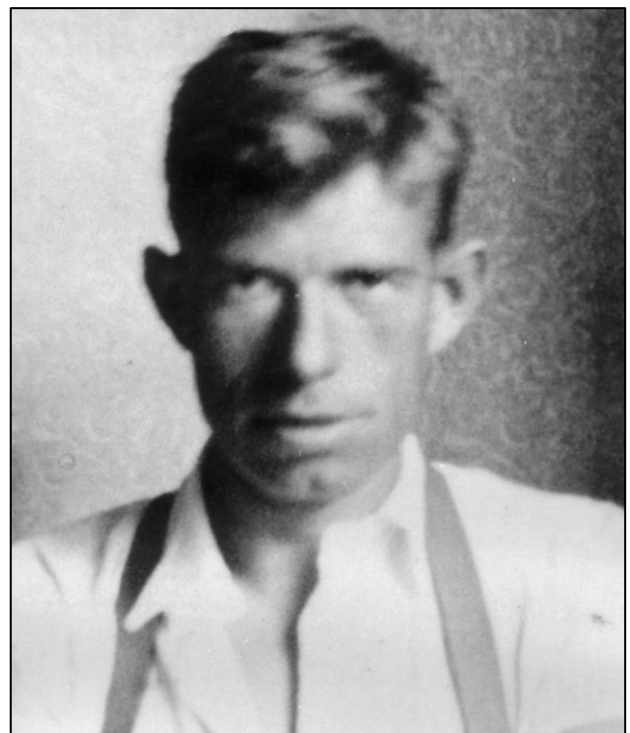
Die gemakkelijke manier van toneelspelen heb ik van hem overgenomen tot de professionele regisseurs eisten dat na enkele repetities alles zonder tekstboek moest... gedaan met acteren.

Het is mij wel eens goed van pas gekomen bij een opvoering met Louis Dierickx. Louis werd ziek en kon een weekend niet meespelen. Ik werd gevraagd om de rol over te nemen. De "souffleur" kwam toen wel zeer goed van pas!

Ook meester Willem Rosiers was zeer nauw betrokken bij parochiaal toneel.

Hij maakte als kunstschilder mooie decors en was een meester in het grimeren. Vooral KWB, de Chiro en de kajotsters konden op hem rekenen.

Herinneringen aan mooie en talentvolle mensen, ook achter de schermen...³

Jef Wellens

DE MUURSCHILDINGEN IN DE SINT-MARTINUSKERK

Frans Stoffelen

Onze Sint-Martinuskerk bezit met de muurschilderingen ¹ in de kruisbeuk een zeer merkwaardige kunstschat. Ze werden er aangebracht tussen 1590 en 1600 op vraag van ridder Christoffel d'Assonleville ter nagedachtenis van zijn ouders.

Hij was raadsheer bij de privéraad van Filips II en ook van kardinaal Granvelle, de eerste aartsbisschop van Mechelen.

Omstreeks 1590 werd hij eigenaar van het kasteel van Boechout en kreeg in 1605 de titel van baron als waardering voor zijn bewezen diensten. Onder landvoogd Alexander Farnese had hij contacten met Balthasar Gerards, de moordenaar van Willem van Oranje. Christoffel d'Assonleville overleed in 1607 en werd begraven in de sacramentskapel van de toenmalige Sint-Goedelekerk te Brussel, de huidige Sint-Michiels en Sint-Goedelekathedraal.

De schilderingen in onze kerk worden toegeschreven aan Jasper Van der Schueren.

Velen spreken van fresco's, maar dat zijn ze niet, dit zijn tempera's.

Fresco's worden onmiddellijk op een verse natte kalklaag geschilderd, terwijl deze werken op een droge kalklaag werden uitgevoerd met verf zonder olie, wat hun behoud bemoeilijkt.

Tot tweemaal toe werden ze dan nog overschilderd, maar gelukkig konden ze na een degelijke restauratie einde vorige eeuw opnieuw in alle luister hersteld worden.

HET NOORDELIJK TRANSEPT

In de linkse dwarsbeuk worden taferelen uit het leven van Maria afgebeeld.

De schilder moet een degelijke kennis gehad hebben van kunstwerken uit zijn tijd vooral deze van Hugo Van der Goes, die nauw contact had met Barend Van Orley, waarvan verondersteld wordt dat hij een tijd verbleef nabij de watermolen van Amelgem.

Links: het noordtransept
Rechts: het zuidtransept
– foto's 18.10.2017

¹ Voor historische gegevens werd dankbaar gebruik gemaakt van de publicaties door Achiel Bettessone en Edwin Ganz.

Twee taferelen zijn grotendeels kopieën van werken van Hugo Van der Goes, die bij de grote meesters van de Vlaamse Primitieven wordt gerekend.

*De boodschap aan Maria
Meise Sint-Martinuskerk – noordtransept*

Rechtsonder zien we de boodschap aan Maria afgebeeld.

Maria is in een besloten hof geknield en biddend voorgesteld wanneer de aartsengel Gabriël haar vraagt te aanvaarden de moeder te worden van Jezus, de Zoon van God.

De duif is symbool voor het nederdalen van Gods Geest over Maria bij de menswording van Gods Zoon. De lelie die de rechts afgebeelde vrouw draagt verwijst naar Maria's maagdelijk moederschap.

Linksonder zien we de geboorte van Jezus.

Dit tafereel is geïnspireerd door het schilderij "De aanbidding der Herders", de Portinari-triptiek van Hugo Van der Goes, een werk dat nu in het Uffizimuseum te Firenze bewonderd kan worden.

In de stal van Bethlehem ligt het kindje Jezus op wat stro op de grond en wordt door drie engelen aanbeden. Maria knielt en Jozef staat bij haar terwijl drie engelen de blijde boodschap uitzingen. De os en ezel ontbreken niet. De zeer realistisch voorgestelde herdersfiguren die uit de nacht opdagen en bevreesd maar hoopvol komen knielen voor het schamele pasgeboren kind, zijn eenvoudige volkstypes van bij ons.

In het grote tafereel bovenaan wordt de dood en tenhemelopneming van Maria voorgesteld.

De kunstenaar heeft voor dit tafereel het schilderij van Hugo Van der Goes, nu in het Groeningemuseum te Brugge, nauwkeurig nagevolgd.

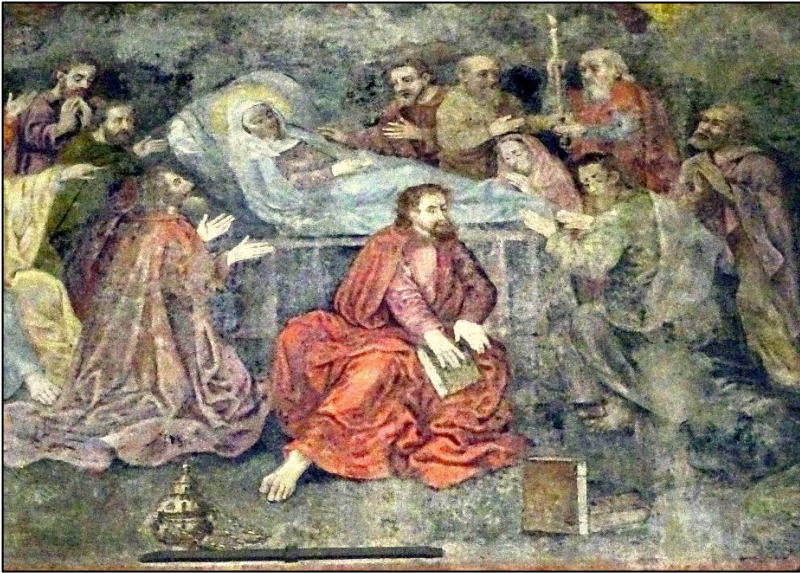
Rond het sterfbed van Maria zijn de twaalf apostelen geschaard. De meeste knielen terwijl Petrus een kaars ontsteekt. Links zien we de jongste apostel Johannes, de enige zonder baard en traditioneel in het rood gekleed, die zijn handen biddend ten hemel richt. Het verdriet van de apostelen is heel treffend weergegeven; let op hun aangezicht en de houding van hun handen. Aandoenlijk zacht zien we in de witte sluier het doodsbleke gelaat van Onze-Lieve-Vrouw. Het blanke hoofdkussen belicht als het ware het beslissende moment van het droevige gebeuren.

*De aanbidding van de herders
Meise Sint-Martinuskerk – noordtransept*

*Hugo Van der Goes – De aanbidding van de herders
Firenze – Uffizimuseum*

*De dood van Maria
Meise Sint-Martinuskerk – noordtransept*

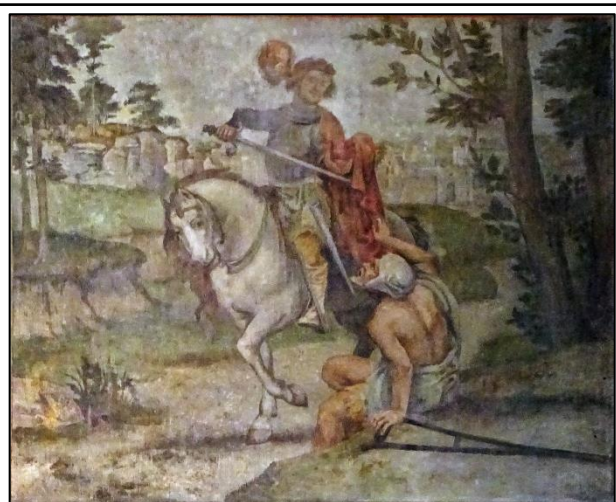

*Hugo Van der Goes – De dood van Maria
Brugge - Groeningemuseum*

Bovenaan zien we de ten hemel opgenomen Maria omringd door engelen. De blauwe Mariakleur is op dit tafereel dominant aanwezig. Links en rechts zijn Jean d'Assonleville en zijn echtgenote Gilette des Prets, de geknielde ouders van de opdrachtgever, met hun kinderen biddend afgebeeld; merkwaardig veel zonen en slechts één dochter. Op de bidstoel zien we hun wapenschild.

Onderaan staan een wijwatervat, een wierookvat en een bijbel afgebeeld. Voorwerpen die ook vandaag in de liturgie bij het sterven en begraven gebruikt worden.

We mogen veronderstellen dat lijden, dood en verrijzen het hoofdthema zijn in beide grote muurschilderingen.

*Martinus van Tours
deelt zijn mantel met een bedelaar
Meise Sint-Martinuskerk – zuidtransept*

HET ZUIDELIJK TRANSEPT

In de rechterdwarsbeuk zien we een groots tafereel dat ons confronteert met dood, verrijzenis en eindoordeel. Een parochiaan zei ooit dat hij in zijn jeugd angstig naar dit tafereel gekeken heeft.

Centraal staat een katafalk, de baar waarin vroeger de kist van een overledene bij de uitvaartplechtigheid werd geplaatst en waarover een zwart doek met wit kruis werd uitgespreid. Daarnaast zien we Pietje de Dood staan met sikkels en zandloper in de hand.

Dit tafereel staat centraal in een geheel dat de verrijzenis uit de dood en het eindoordeel voorstelt. We zien de overledenen opstaan uit hun graven terwijl de Christus bovenaan gezeten is op een wolk en een regenboog met Johannes de Doper en Maria naast hem. Deze heiligen zijn respectievelijk de vertegenwoordigers van de overledenen van het oude en het nieuwe testament; naast hen zijn de twaalf apostelen afgebeeld.

De palmtak en het zwaard naast de oordeelsprekende God verwijzen naar zowel de goedheid als de gestrengheid waarmee allen geoordeeld zullen worden.

De aartsengel Michael scheidt met zijn vlammend zwaard de goeden van de kwaden.

Links zien we Adam en Eva die de mensheid vertegenwoordigen en door engelen naar de hemel geleid worden. De zondaars rechts worden echter door duivels naar de brandende hel gevoerd.

*Het laatste oordeel
Meise Sint-Martinuskerk – zuidtransept*

Dit eindoordeel is een tafereel dat vroeger in veel kerken werd afgebeeld en vindt zijn bron in het evangelie volgens Matteüs, hoofdstuk 25, 31–46. Het moest de gelovigen aansporen om goed te leven.

Linksonder de H. Hubertus, een tafereel dat ernstig beschadigd is. De patroon van de jagers knielt voor een kruis dat hij ontwaart in een hertengewei, hij draagt een jachthoorn en is vergezeld van enkele jagers en jachthonden.

Rechts zien we Sint-Martinus van Tours, de patroon van onze parochie. De Romeinse soldaat helpt een bijna naakte sukkelaar door hem de helft van zijn mantel te schenken. Het gebeuren is afgebeeld in een mooi heuvelig landschap.

Na een eerste overschildering in 1650 bij het plaatsen van zijaltaren werden de muurschilderingen bij herstellingswerken omstreeks 1890 herontdekt, gerestaureerd en aangevuld met enkele nieuwe tafereelen door Jozef Middleeer, een leerling van Frans Meerts.

In 1962 werden alle muurschilderingen nogmaals overschilderd en begin van de jaren 1990 opnieuw vrij gelegd en gerestaureerd.

De inhuldiging gebeurde in 1993, zoals vermeld op de gedenksteen in de kerkvloer.

Laten we hopen dat ze wat meer gewaardeerd en beschermd mogen blijven.

*De bekering van Sint-Hubertus – Meise Sint-Martinuskerk – zuidtransept
Huidige toestand – foto 31.08.2022*

Toestand 1960 – foto BALaT (© KIK-IRPA, Brussel, ref. A066959)

“MENEER PASTOOR” THEOFIEL BRAMS

(TIELT 02.12.1895 – SCHERPENHEUVEL 23.05.1972)

Piet De Cuyper

Mensen van bij ons... daar kan zeker Theofiel Brams bij gerekend worden.

Hij werd tijdens de tweede wereldoorlog op 11.04.1944 als pastoor in de Sint-Martinusparochie te Meise aangesteld en verbleef bij ons tot 31.07.1962.

Hij werd op 67-jarige leeftijd op pensioen gesteld na een periode van 18 jaar als onze parochieherder.

Zoals ik reeds in een vorig artikel ¹ vertelde was hij diegene die ons kwam ondervragen over de catechismus toen wij ons voorbereiden om onze plechtige communie te doen.

Wij moesten ook bij hem te biechten gaan in de Sint-Martinuskerk. Zijn biechtstoel stond links voor het zijaltaar en we zaten in een lange rij op ons knieën voor de biechtstoel onze beurt af te wachten, gesurveilleerd door meester Krokaert. Het was alsof wij reeds onze boete deden voor we onze zonden hadden beleden want met de blote knieën op een kerkstoel van vroeger was zware boetedoening.

Het was ons zo geleerd dat eerst meneer pastoor in het latijn ons zegende en dat we dan onze zonden moesten belijden.

“Ik heb 5 keer gelogen, ik heb 10 keer gevloekt, euh,...” of misschien was er niets meer (tja, wat voor zware zonden zou een 12-jarige in die tijd al kunnen begaan, toch zeker nog geen doodzonden) en misschien hadden we zelfs zo dikwijls niet gevloekt!

We vonden de cijfers maar uit en hadden met de klasgenoten op voorhand al een lijstje gemaakt wat we zouden zeggen tegen meneer pastoor.

Wij wisten ook al hoeveel Onze Vaders en Weesgegroeten hij ons zou geven. Meestal waren het vijf Onze Vaders en vijf Weesgegroeten. Wij vroegen het daarna aan de klasgenoten en het klopte dan nog ook!

Het is ook al zolang geleden...

Als kleine jongens ontwaarden we “meneer pastoor” vanop de trappen van de kerk bij het *brevieren*, al wandelend in zijn mooie ommuurde tuin voor de prachtige pastorie.

Later werd de muur afgebroken en de mooie tuin werd een parking...

Zijn onderpastoor was E.H. Victor Verstraeten (18.02.1915 – 14.03.1982, later pastoor in Beigem)

die we beter kenden als de proost van de Chirojeugd.

Een “streng” proost.

Ik wil dat woord “streng” wat verduidelijken:

We hadden als leiders van de Chiro het stoute plan opgevat om eens naar het kermisbal te gaan in de zaal Kursaal. Voor ons een openbaring want we dansten daar de *kuskesdans*!

We werden verklikt en zijn dan één-na-één naar zijn bureau geroepen om uitleg te geven over onze escapades.

Wij moesten het uiteindelijk niet gaan biechten, maar als dat nog één keer gebeurde moesten we niet denken ooit nog naar de chiro te komen.

Wij hebben het nooit meer gedaan!

“Meneer pastoor” zoals we Z.E.H. Brams noemden was eerder klein van gestalte, ietwat volumineus, steeds gekleed met zwarte toga en ronde hoed.

Ik wil niet respectloos overkomen maar ik herinner mij ook zijn buikje ondersteund door een brede stola die zijn ronding accentueerde.

Ook zijn “witte” col hoorde bij de parochiale hiërarchie.

¹ Piet De Cuyper, “Uit mijn jonge tijd”, in Berla-tijdschrift nr. 143, juni 2022, blz. 50-53.

Op zondag werd hij, eens om de maand, uitgenodigd om te dineren bij de familie Dupont; zij woonden in de Brusselsesteenweg in een groot herenhuis-met-park naast de hoeve Haeck.

De wijnkelder van de familie Dupont was wel vermaard en ook meneer pastoor had een niet te versmaden wijnkelder volgens bepaalde dorpsfiguren. Hij was een "connaisseur" van wijn. Kwade tongen beweerden dat meneer pastoor zijn flauwe miswijn soms verving door een fles uit zijn wijnkelder...

En hij genoot zeker ook van een goede sigaar.

Het was een gemoedelijk man, een levensgenieter. Nadat onderpastoor Verstraeten aangesteld was als pastoor in Beigem werd Herman Boon (23.05.1930 – 06.05.2005) als onderpastoor aangesteld in onze parochie.

Wij zullen het geweten hebben: pastoor Brams liet deze onstuimige jonge priester zijn ding doen.

Hij steunde Herman Boon met zijn ervaring bij de plannen van de jonge vooruitstrevende priester onder andere met de bouw van het chiroheem.

Wat ons het meeste zal bijblijven van pastoor Brams is, hoe hij door zijn vriendschapsband baron Jean Baptiste Van Gysel de Meise (12.03.1885 – 25.04.1956) wist te overtuigen om Meise een beiaard te schenken.

Hoe dat gebeurde laat ik hem zelf vertellen:

Tijdens de tweede wereldoorlog werden onze klokken door de Duitse bezetter gestolen.

In 1947, bij de toediening van het H. Vormsel sprak ik met de kardinaal hierover die mij aanraadde om op eigen initiatief, indien mogelijk, de klokken te kopen, want voor staatstoelagen was er op korte termijn geen geld.

We deden een omhaling en bestelden twee klokken bij klokkengieter Michiels in Doornik.

Twee klokken was eigenlijk wat weinig voor "een begrafenis eerste klas".

Daarom trok ik naar Jan Van Gysel, zakenman en mecenas. Ik was te weten gekomen dat hij zelf een klokkenspel wou hangen in een kasteel dat hij wou bouwen. De oorlog was de spelbreker.

Mijn "handig" voorstel was om de klokken in de toren van de Sint-Martinuskerk te hangen. Jan

Van Gysel stemde toe en er werden zeven klokken besteld!

De afgevaardigde van de klokkengieterij merkte op dat met zeven klokken geen kunstwerk kon worden gespeeld en prompt bestelde Jan Van Gysel nog zeven klokken bij.

Ik vertelde dit aan mijn vriend Staf Nees, de stadsbeiaardier van Mechelen, die voorstelde om samen naar Postel te gaan in de Antwerpse Kempen waar een prachtige kleine beiaard hing. Burgemeester Jules Van Campenhout, volksvertegenwoordiger Jan Van den Eynde, Jan Van Gysel en ikzelf trokken naar Postel en daar sprak Jan Van Gysel de historische woorden: "zulk klokkenspel moet er in Meise komen". Beiaardier Staf Nees werkte het plan uit en de klokkengieterij Michiels maakte voor Meise 47 klokken!!!

Ik ben natuurlijk zeer opgetogen over de beiaard. Mogen de klokken van de beiaard van Meise vreugde en vrede verkondigen aan de inwoners van onze schone Brabantse gemeente.

Na 18 jaar in Meise ging E.H. Brams op pensioen. Een naambordje op een beiaardbank herinnert ons aan deze man die Jan Van Gysel overhaalde om in Meise dit mooi volksinstrument te installeren in onze klokkentoren.

De toehoorders kunnen op deze beiaardbanken plaats nemen om te genieten van de beiaardconcerten uitgevoerd door nationale en internationale beiaardiers samen met de concerten van onze beiaardier Eddy Mariën.

De eerste beiaardbanken staan tegen de muur van de Nationale Plantentuin tussen de statige eiken. Ze werden er geplaatst bij de inhuldiging van onze eerste beiaard in 1951. Zij dragen de namen van bekende mensen die al dan niet iets te maken hebben met de beiaard: August De Boeck, Jef Denijn, Arthur Meulemans, Paul Gilson, Pieter Brueghel en August Vermeylen.

Later werden ook enkele bijkomende rustbanken geplaatst tegen de gevel van de vroegere pastorij, nu het Cultuurhuis.

Na de inhuldiging van de nieuwe beiaard (2002) werd de eerste beiaard naast de bibliotheek geplaatst.

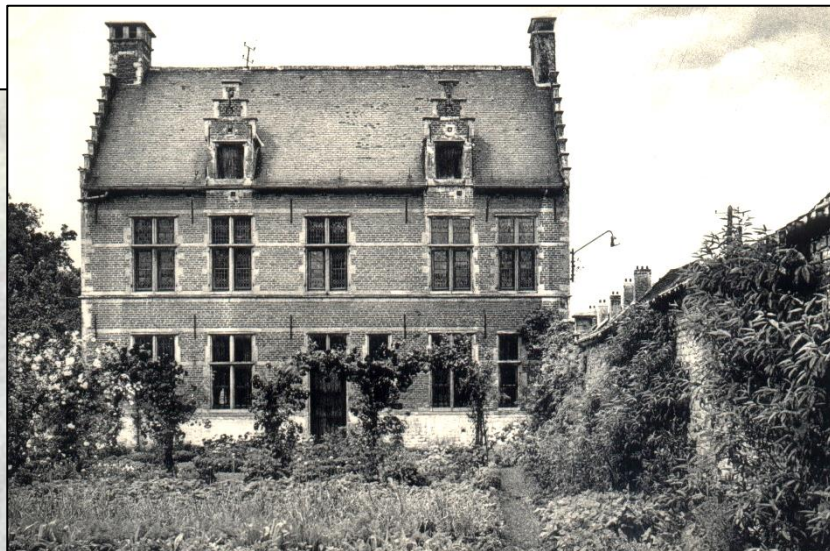
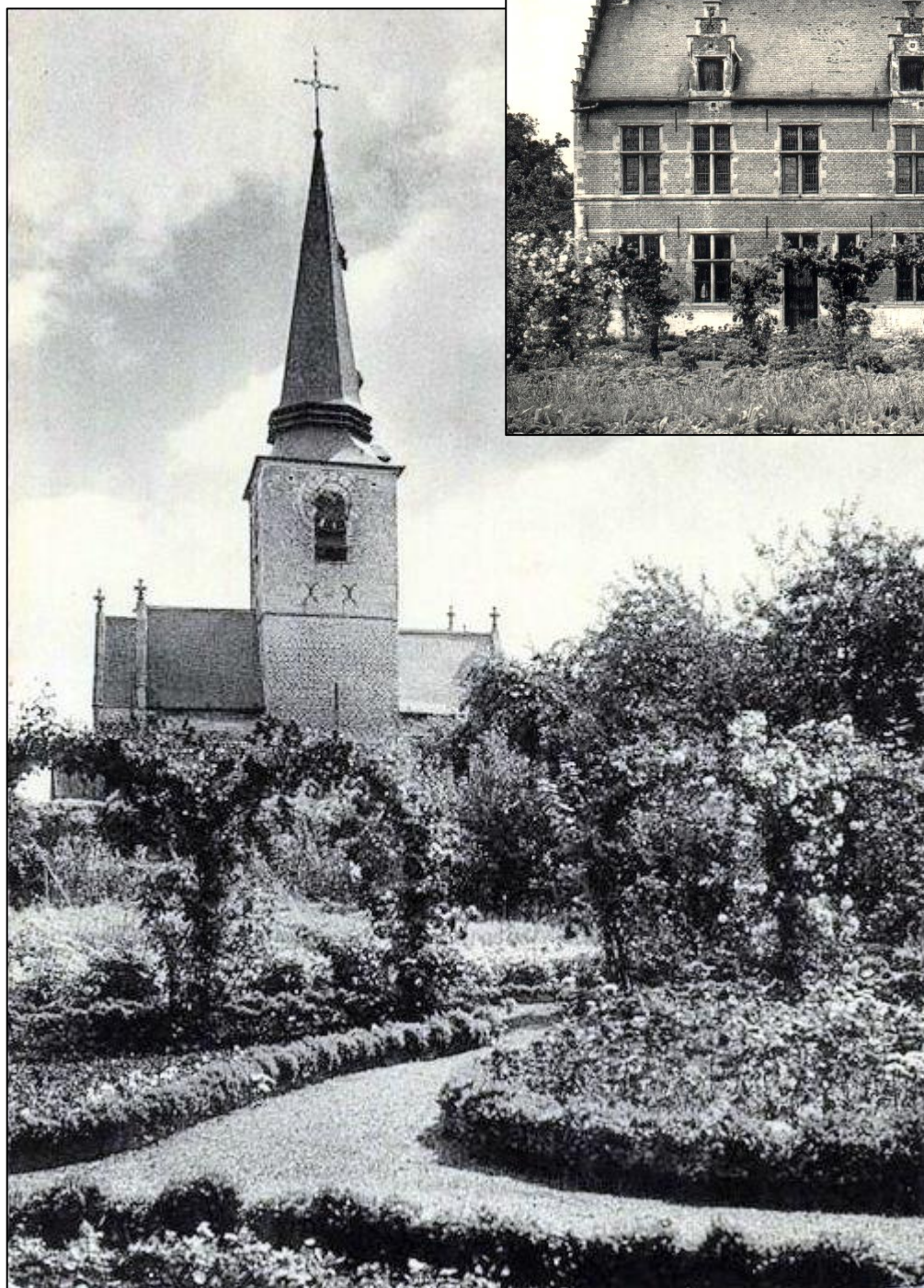
Het beiaardcomité richtte een luisterplaats in, op de beste plaats om optimaal te kunnen genieten van de concerten, tussen de bibliotheek en onze prachtige pastorie waar pastoor Brams 18 jaar verbleef.

Op deze banken werden de namen opgezet van "De Vrienden van de Beiaard" onder andere Jef en Irma Claes, pastoor Th. Brams, familie Van Gysel-De Heu, burgemeester Jules Van Campenhout en

dr. Jan Van den Eynde. De andere banken werden voorzien voor Staf Nees, Jef Van Hoof en J. Lettens.

Recent werd er naast pastoor Th. Brams het naamplaatje van Herman Boon geplaatst. Dank aan het Beiaardcomité om al deze mensen te gedenken!

Kom tijdens de lente en de zomer plaatsnemen op de beiaardbanken en luister naar het concert vanuit de toren van Sint Martinus: wedden dat je dit magisch vindt (er zijn elke zondag om 18 uur beiaardconcerten).

De oude voortuin tussen de pastorie en de kerk, nu de parking voor het Cultuurhuis (het "Oudstrijdersplein").

De belangrijkste schilder die ooit "van Meise was" is ongetwijfeld Edwin Ganz (Zürich 03.10.1871 – Meise 20.08.1948). Een wat kleurrijke, aparte figuur met een internationale reputatie.

Wat overblijft en uitgebreid beschreven werd, zijn natuurlijk zijn werken, maar daarnaast was er ook gewoon de man die hier in het dorp woonde en er z'n alledaagse leven leidde. En die "kleine geschiedenis" dreigt al eens te verdwijnen met de tijd, wanneer de personen die hem nog gekend hebben ook uit ons midden verdwijnen. Twee personen die hem nog persoonlijk gekend hebben schreven hun herinneringen aan Edwin Ganz neer en we brengen die anekdotes van Piet De Cuyper en Jean Vandiest hier nu op een rijtje, met een extraatje in verband met zijn graf.

ONTMOETING MET EDWIN GANZ

Piet De Cuyper

Markante mensen die ons een leven lang bijblijven kom je in je leven niet zo dikwijls tegen; de ontmoeting met kunstschilder Edwin Ganz was er zo één.

Hij verbleef op de zolderkamers van de Oranjerie "op den aagendoem van de kaaizerin", zo werd het in Meise destijds genoemd; hare majesteit was reeds overleden en er werd overwogen om het kasteel met landgoed een andere bestemming te geven.

Ik zat in de hoogste kleuterklas bij zuster Mechtilde toen ik na de schooldag langs het zusterhuis en de bakkerij van Leon Van Malderen buitenkwam. Daar verscheen hij onder de bomen aan de lange stenen omheining van het park...

Als kleine jongen sprak die verschijning tot de verbeelding want ik voelde mij een beetje zoals in een film waar de personages kleding droegen van vroeger.

Een klein mannetje met een kostuum (zwarte vest, stijve witte halsboord, devant, manchetten, met een grijs strikje, gestreepte grijze broek en daaronder een schoeisel met witte slobkousen, op het hoofd een bolhoed en in de hand een wandelstok met ivoeren handvat), een beetje rond van figuur en het meest

markante waren de fijn verzorgde naar boven gekrulde "moustache" en de witte handschoenen.

Nu zou ik hem vergelijken met Hercule Poirot meesterlijk vertolkt in de BBC-reeks door David Suchet.

Een "deftigheid" waar elke jongen van 6 jaar diep onder de indruk van zou zijn.

"Menier Ganz" was op weg naar de bakkerij van "Deines" (De Smedt) op de Brusselsesteenweg rechtover de hoeve van Haeck waar hij een regelmatige klant was.

Hij liep steeds met kleine afgemeten pasjes zoals de beroemde Belgische speurder.

Ik heb hem slechts een paar keer gezien, want meestal liet hij de boodschappen brengen op zijn zolderkamer met atelier. Nu zag ik hem in levende lijve naar de winkel gaan.

Een tweede keer was hij gekleed in schilderstenuet met zijn schildersmateriaal op de rug en een schildersezels in een linnen verpakking.

Zo trok hij de velden in om mensen van bij ons te schilderen, aan het werk met hun paard en ploeg (zie de prachtige schilderwerken die hij maakte in de mooie natuur van het Meise van toen!).

Wie daar ook over kon vertellen was Jean Vandiest, die hem regelmatig ontmoette omdat zijn tante de strijk deed voor de kunstenaar en Jean die strijk moest afleveren bij "Menier Ganz".

Het is altijd jammer dat sommige artiesten hun werken moeten cadeau doen om een menswaardig leven te hebben.

Dit was zeker ook het geval voor Edwin Ganz die vooral in de oorlogsjaren armoede kende.

Als ik naar zijn werken kijk zie ik een zeer begaafd kunstenaar. Zijn schilderijen en tekeningen van

paarden zijn zeer verfijnd en ook de mensen die hij schilderde in de wijde natuur waren levensecht.

Ontegensprekelijk een ondergewaardeerde artiest, zoals zovelen.

Soms vraag ik mij af of de "hedendaagse" overgewaardeerde "kunst" wel kunst is; dan durf ik niet meer naar de fantastische schilders kijken in onze musea zonder een beetje beschaamd te worden, voor wat men nu als kunst aanziet...

Edwin Ganz rustte in vrede, hij was een echte "artiste-peintre". Chapeau!

In 1948, 76 jaar oud, overleed hij. Ik vernam het overlijden in de klas van Meester Ooms, die ons vertelde dat een groot kunstenaar was overleden...

Foto 30.10.2014.

HET GRAF VAN EDWIN GANZ

Eric Van Baelen

Zoals al beschreven stierf de schilder als een eenzaat in armoede op een zolderkamertje in het park.

Zijn laatste jaren kreeg hij wel financiële hulp van de familie Van Gijssel en het waren waarschijnlijk ook zij die zorgden dat er een sobere grafsteen op het kerkhof van Meise werd geplaatst.

Toen de concessies voor die reeks graven dreigde af te lopen, wou de gemeente die rij grafstenen ontruimen en was het maar te danken aan het luidruchtige protest van Raoul Moyson, toen voorzitter van Berla en Ganzkenners, dat het graf van de schilder niet verdween.

Het is trouwens ook op voorstel van Berla dat men in 2019 eindelijk een straatnaam naar hem vernoemde.

Maar er hoort ook een oude, wat romantische, *urban legend* bij dit graf, alleen schijnt er in dit geval een achtergrond van waarheid in te zitten...

Edwin Ganz stierf ongehuwd, officieel kinderloos en hier zonder naaste familie. Maar zowat ieder jaar in oktober, na zijn verjaardag, lagen er bloemen op zijn graf en niemand wist eigenlijk wie die daar deponeerde.

In het dorp ging het verhaal dat sommigen daar een mysterieuze vrouw hadden gezien, maar niemand wist die te identificeren. Men speculeerde er dan maar op los dat het een van zijn vele vrouwelijke veroveringen was; en later, omdat het zoveel decennia na zijn overlijden nog steeds effectief scheen door te gaan, dat het nu een liefdesdochter van hem zou wezen die zijn graf nog kwam bezoeken.

Tot op vandaag weten alleen die personen zelf het zeker, maar aan het feit van die deponering van bloemen op zich valt weinig te twijfelen: daar zijn gedateerde fotografische bewijzen van....

KUNSTSCHILDER EDWIN GANZ

Jean Vandiest

(uit zijn boek "Meise, mijn dorp", s.d.)

Op 28.08.1948 overleed één der beroemdste en bekendste burgers van Meise, namelijk kunstschilder Edwin Ganz. Hij stierf in armoede op het zolderkamertje van de Orangerie van het domein van Boechout, eenzaam en verlaten!

Ik heb hem in mijn jeugd zeer goed gekend en had regelmatig contact met hem.

Mijn tante Rose zaliger, die strijkster was van beroep, streek voor "Menier Ganz" en ik leverde meestal het gewassen en gestreken goed bij hem af. Alles lag netjes in een mand gerangschikt.

Bij elke levering kreeg ik de toen belangrijke fooi van een halve frank!

Soms vroeg hij mij ook wat boodschappen te doen voor hem: een brood halen bij *Deines* op de Brusselsesteenweg. Ik moest dan aan Katrien vragen om het op te schrijven. Hij, *Menier Ganz*, zou op het einde van de maand zijn rekening komen betalen.

Ook bij *Jef van Delhaize* kocht ik winkelwaren op krediet voor hem.

Ik beleefde heel aangename momenten bij hem waarover ik verder wil vertellen, maar eerst een korte beschrijving van deze kunstenaar.

Op 03.10.1871 werd Edwin Emiel Ganz in Zürich (Zwitserland) geboren. Zijn vader, Julian Ganz was Zwitser maar zijn moeder Edith Herringen was van Engelse afkomst.

Edwin bleef enig kind.

Vader Julian verhuisde met zijn gezin naar Brussel in de Koningsstraat 65 en werkte er als kunstfotograaf.

Begaafd als hij was kreeg hij al spoedig opdrachten voor het koningshuis en hij fotografeerde koning Leopold II.

Grootvader Johannes was eveneens kunstschilder en een bekwaam lithograaf.

Op 13.01.1872 werd Edwin Ganz gedoopt, beide ouders waren erg christelijk.

Edwin werd opgevoed in het Frans, thuis sprak hij met vader en moeder Duits en Engels.

Vanaf 1886, gedurende 10 jaar, volgde hij les aan de Academie voor Schone Kunsten te Brussel.

Te Echternach (Luxemburg) mocht de jonge Edwin legeroefeningen bijwonen en maakte hij reeds prachtige schetsen. Zijn eerste potloodtekening "De krantenverkoper" was reeds een meesterwerk.

Toen vader Ganz op 31.01.1892 overleed in de ouderdom van 48 jaar verhuisde moeder met Edwin naar de Rogierlaan 42 te Schaarbeek.

Nog geen jaar later keert moeder naar Zürich terug. Edwin blijft alleen achter en zou tot zijn dood op hetzelfde adres ingeschreven blijven.

Het oude familiefortuin kreeg echter zware klappen en meer en meer zal Edwin in geldproblemen geraken.

Ondertussen is hij reeds een groot kunstenaar geworden.

Hij exposeerde zijn werken in Berlijn, München, Zürich en op de wereldtentoonstellingen van Parijs en Brussel.

Hij moest ze echter aan schappelijke prijzen verkopen omdat hij het geld broodnodig had.

In 1901 werd hij kunstschilder in dienst van prinses Clementine van België en bleef er in functie tot 1903. Hij zou in Laken, in het koninklijk domein, voornamelijk haar rijpaarden tekenen en schilderen.

Edwin schilderde er ook de luxepaarden van koning Leopold II: "*Spa*" en "*Coo*". Ook "*Cheltenham*", het zadelpaard van Leopold II.

In het jaar 1902 verleende baron Goffinet een verblijfsvergunning aan Edwin Ganz in het koninklijk domein van Boechout.

Hij betrok twee plaatsjes boven de *remises* waar de koetsen van keizerin Charlotte waren gestald.

Hij hield zich meer en meer bezig met zijn nieuw geliefd onderwerp: het Brabants trekpaard, die er genoeg aanwezig waren op het domein. Deze paarden vormden een onuitputtelijke inspiratiebron voor de kunstenaar. In de eerste werken schilderde hij de paarden meestal in ruststand, maar naarmate hij meer bedreven werd bracht hij de dieren in volle bedrijvigheid op doek. Al snel werd hij "de meester" van het schilderen van het Belgisch trekpaard.

Niettegenstaande zijn steeds groeiend succes ging zijn financiële toestand er erg op achteruit.

Edwin was een verwoed gokker op de beurs maar bij een slechte transactie verloor hij bijna zijn hele bezit.

In 1927 overleed keizerin Charlotte.

Haar dood luidde voor het domein Boechout een lange periode van verval in.

Edwin ging zichzelf beschouwen als "*de kluizenaar van Boechout*".

Hij leefde er verlaten, verwaarloosd en afgesloten van de buitenwereld.

Hij verhuisde van boven de *remises* naar de twee zolderkamers boven de *Orangerie*, die men kon bereiken langs een smalle, steile trap aan de achterkant van het gebouw.

Meermaals zag ik hem rauwe wortels en rabarber eten als middagmaal.

Hij sprak meestal Frans doch tegen mij sprak hij in een gebrekkig Nederlands.

Als hij werkelijk geen geld bij zich had, vertelde hij een beetje verlegen dat hij geen tijd vond om naar de bank te gaan om geld af te halen. Bij een volgende levering, zo beloofde hij, zou hij alles betalen. Mijn fooi echter kreeg ik altijd!

In de twee kleine kamers stonden alleen twee kasten, een ronde geroeste kachel, een scheefgezakte tafel met een paar stoelen.

Aan de muur hing een grote gegalvaniseerde kuip waar hij zijn bad in nam.

Verder stonden er nog een paar schilderezels, onafgewerkte schilderijen en opgerolde schetsen. Het vuile wasgoed verzamelde hij in een houten koffer en wat mij vooral opviel waren de lange onderbroeken die hij zorgvuldig oprolde als ik ze meenam.

De Meisenaren en werklieden van het domein die hem in die periode kenden, spraken altijd met eerbied en bewondering over "Mijnheer Ganz" want niettegenstaande de armoede bleef hij zeer beleefd, ordelijk en nauwkeurig.

Meermaals per week ondernam hij een reis naar Brussel en als je hem voorbij ging nam hij met een sierlijke beweging zijn bolhoedje van zijn totale kletskep.

Hij schilderde vele meesterwerken van Meisese dorpsfiguren zoals de toenmalige brievenbesteller Louis Wijns of "*Louis facteur*", de boerenknecht uit Eversem "*Tone Cloets*", de meester-gast van de hoveniers "*Jacques Van Praet*", de groscaisse-slager van de muziekmaatschappij de Verenigde Broeders *Fijlen Streulens*, de paardenknechten "*Sussen*" Versaen, Frans Gyssen en Jan-Baptist De Valck, de ouders van Madeleine De Cuyper "*Wannes en Sofie*", enz...

Zijn uiterlijk was wel speciaal: klein van gestalte met een dik buikje en een naar boven gekrulde snor.

Gekleed met bolhoed, stijve witte halsboord, devant en manchetten, grijs strikje, zwarte vest, gestreepte broek en steeds met handschoenen en wandelstok.

Boven aan de ingang van het park op de Nieuwelaan, door de Meisenaren beter gekend als "*het Kaddol*", nam hij meermaals per week de tram naar Brussel waar hij, zoals men beweerde, er verschillende "liefjes" op nahield.

Zijn vaste vriendin was echter Louise Van Lint, een boerendochter uit Oppem. Hij maakte vele schetsen van zijn "Lisatje" en ook een prachtig schilderij. Of ze zijn avances ooit heeft beantwoord weet niemand.

In de periode waarover ik dit neerpen was het park niet toegankelijk voor het publiek en moest ik een toelating vragen aan de beheerder van het domein, mijnheer De Vreught, die in het huis links van de inkom woonde.

Om de woonplaats van mijnheer Ganz te bereiken moest ik aan de achterkant van de Orangerie op een houten deur kloppen en dan een smalle trap opklimmen.

Ik had zo eens al driemaal geklopt maar kreeg geen gehoor. De deur stond op een kiertje en ik nam het besluit maar naar boven te gaan. Wat zag ik tot mijn grote verbazing: de kunstenaar liep poedelnaakt rond! Toen hij mij in de gaten kreeg greep hij vliegensvlug een met verf besmeurde kiel waarmee hij zich bedekte terwijl hij bleef mompelen "sorry, sorry, ik had u niet gehoord"!

Ik was natuurlijk zo geen klein beetje verlegen, als kleine jongen dat kleine dikke mannetje zo in zijn blootje te zien.

Later vernam ik dat hij in de zomer, onder de hitte van de dakpannen, vaak zonder kleren rondliep.

Ik weet nog hoe Edwin Ganz, in de eerste oorlogsjaren, gedurende de kerstvakantie, met medewerking van enkele vooraanstaande Meisenaars, een laatste tentoonstelling hield in de toenmalige jongensschool.

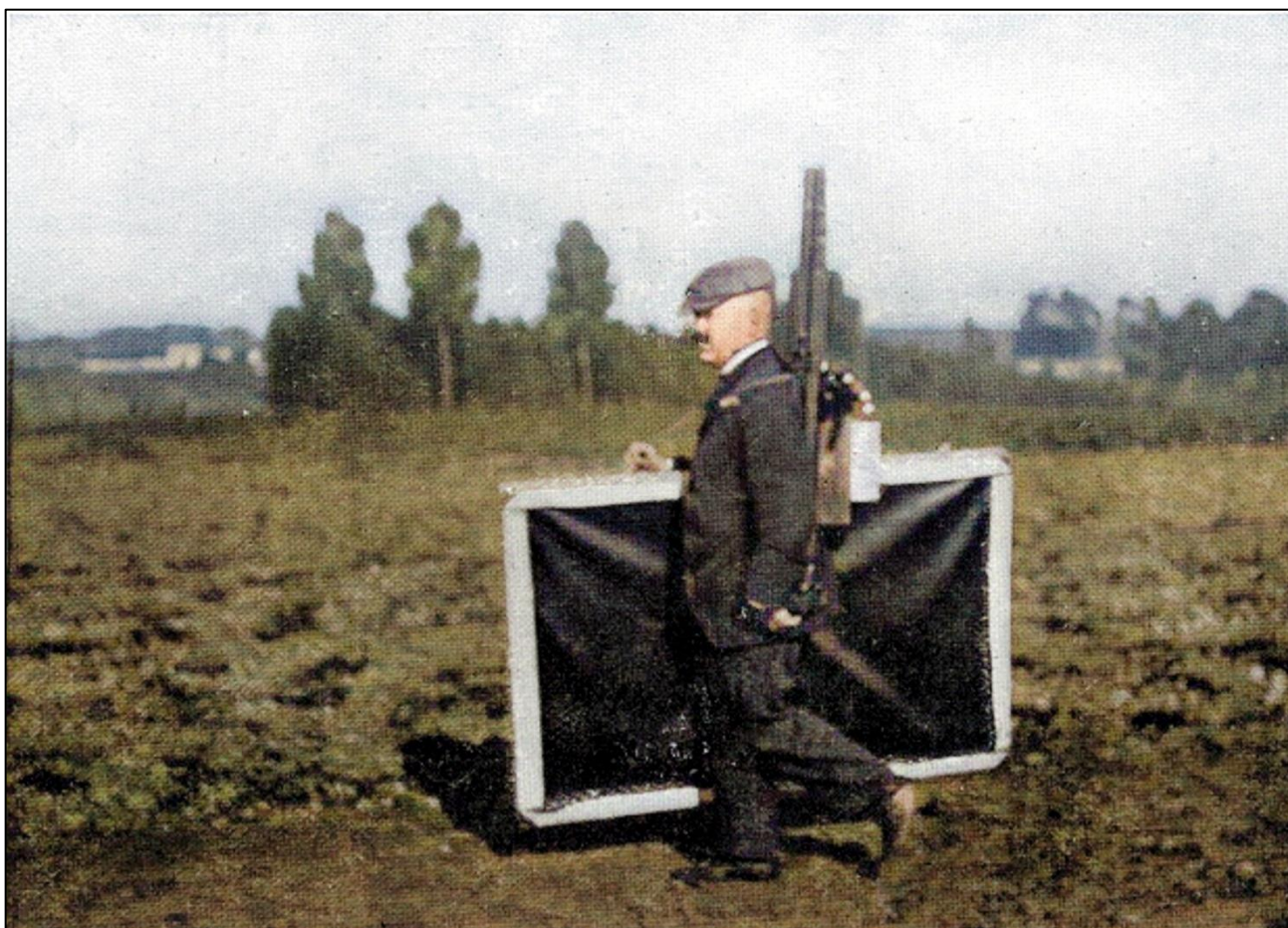
Een zware ziekte en vooral de financiële tegenslagen tijdens de oorlogsjaren maakten abrupt een einde aan de artistieke activiteiten van de kunstschilder. Hij zou er niet meer in slagen de artistieke hoogte bereiken van vroeger.

Edwin Ganz was de laatste bewoner van het domein van Boechout.

Op 20.08.1948, in de ouderdom van 76 jaar, zou hij voorgoed afscheid nemen.

Slechts enkele trouw gebleven vrienden begeleidden hem naar zijn laatste rustplaats op het kerkhof van Meise.

Op de sobere grafsteen staat vermeld "Edwin Ganz – kunstschilder – 1871-1948".

Edwin Ganz – foto jaren 1930 (inkleuring WDR, 2022).

THEATER ONVERWACHT

Eric Van Baelen

Net als in oud-Meuse bestond er in Wolvertem een erg bloeiende traditie van amateurtoneel. Voor oud-Meuse heeft Piet De Cuyper daar een lijvig boek over neergepend, maar over het noordelijk deel van de huidige fusiegemeente (en Oppem) is er niet zo bijster veel literatuur te vinden.

Nochtans was er ook daar op toneelvlak heel veel activiteit: zowat overal verspreid waren er toneelkringen van allerlei soort en kleur, maar de meesten zijn na WO2 langzaamaan weggedaemd. En van die verenigingen blijkt erg weinig bewaard te zijn: veelal is de administratie onvindbaar en de enige restanten om er iets over te weten te komen zijn zaken die soms links en rechts sporadisch nog als persoonlijke memorabilia bij betrokkenen of hun familie bewaard zijn. En natuurlijk de herinneringen van de acteurs en medewerkers die er toen mee naar de podia trokken, voor zover ze nu tenminste nog leven...

Na WO2 brachten de nieuwe massamedia en andere ontspanningsmogelijkheden een flinke knauw toe aan het traditionele socio-culturele verenigingsleven in Vlaanderen.

Het amateurtoneel hier bleef evenmin gespaard. Vroeger was er hier in zowat elke deelgemeente en gehucht (minstens) een groep die theater bracht, meestal verbonden aan een zuil, fanfare of jeugdvereniging. Hun optredens waren voor de betrokkenen een aangename hobby, maar werden daarnaast ook gebruikt (en gestimuleerd) als een uithangbord voor hun moedervereniging.

Het aantal actieveelingen en realisaties op dit vlak kalfden echter af in de jaren 1950-'60 en vanaf dan zien we verschuivingen naar toneelverenigingen "zonder kleur", waar mensen van allerlei achtergronden samen iets op de planken brachten. Vaak zijn het dezelfde namen die we telkens opnieuw zien terugkomen: zij die écht gebeten waren door de toneelmicrobe gingen vaak van jongeren- via volwassenentoneel naar gepensioneerdentheater, van studententoneel naar "gemengde" groeperingen.

En ook de verbeterende mobiliteit had een effect: waar men vroeger zowat alleen en automatisch in z'n directe omgeving actief was, zag men hoe langer hoe meer amateurs die het wat verderop gingen zoeken. Acteren of regisseren of helpen in de buurgemeenten of ergens in het Brusselse was geen uitzondering meer.

Kortom: in die jaren werd de band met het "plaatselijke" en een "ideologie" kleiner en kleiner...

In Wolvertem-centrum waren er in de tweede helft van de 20ste eeuw nog enige groepen die gedurende enkele decennia geregeld iets op de planken brachten.

Er was de Bond van Gepensioneerden die optraden met hun groep "**Nooit Te Laat**". Begin jaren '60 waren er mensen uit het centrum en Imde (een soort vervolg op "**De Wolven**"), vaak oud-KAJotters, die iets brachten onder de naam "**Were Di**" (pas op 22.02.1965 als toneelvereniging "officieel" opgericht). Als groep hadden ze niets met politiek te maken, maar die naam kreeg toen meer en meer een voor hen ongewenste politieke connotatie. Daardoor, en na wat wrijvingen met de toenmalige plaatselijke clerus, veranderden ze in 1975 hun naam in "**Het Verloren Schaa**p".

Maar langzaamaan draaide het allemaal trager en moeizamer: tegen het einde van de jaren 1990 was er in Wolvertem-centrum eigenlijk niks meer te merken van plaatselijk amateurtoneel.

Dat er geen groepen meer actief waren, betekende echter niet dat bij een aantal mensen hier ook de interesse verdwenen was: ze stapten naar een gezelschap elders, vormden zelf een nieuwe groep met mensen van zowat overal... of ze zaten gewoonweg de kat uit de boom te kijken tot iemand nog eens het initiatief zou nemen om opnieuw in het eigen dorp iets op te starten.

En dat laatste is precies wat er begin jaren 2000 plaatsvond: toen dook er hier een nieuwe groep op, die het hele amateurtoneel in Wolvertem-centrum weer heel even liet heropleven: "**Theater Onverwacht**".

Josée Hellinckx en Mary Boduin – foto 2001.

Hoe het begon

In Wolvertem-centrum was er rond het jaar 2000 dus eigenlijk geen regelmatige activiteit meer van verenigingen voor amateurtoneel.

Terwijl er overal rondom Wolvertem-centrum op dat vlak wel nog heel wat te beleven viel, ook met personen uit dit dorp.

Zo waren er ook mensen die een band met Wolvertem-centrum hadden betrokken bij het Jeanne Streulensjuweel: daarvoor zaten onder andere Josée Hellinckx en Mary Boduin in de jury, hun vriendin Chris Wollaert vergezelde hen meestal bij hun uitstappen naar die opvoeringen. Samen hadden ze die jaren in de brede omgeving een dertigtal amateurstukken bekeken en beoordeeld.

En toen die drie personen op een avond eens met Ani Leroy samen zaten, kwam het gesprek toevallig op het onderwerp “toneel in Wolvertem”... en werd opeens geopperd om het hier opnieuw te proberen en er volgde spontaan een algemene instemming.

¹ (Anonieme) inleiding in de programmabrochure van *Boeing-Boeing*, september 2002.

Die plotse en snelle beslissing verraste hen ook zelf allemaal wat, en dus hadden ze ook vlug de naam voor het nieuwe gezelschap gevonden: het kwam allemaal zo onverhoeds, dat ze het nieuwe gezelschap dan maar “*Theater Onverwacht*” zouden gaan noemen.

En deze groep van vier vrouwen gingen op hun nieuw gevonden elan door: ze waren het eens dat wat ze nodig hadden toneelstukken waren die boven de dikwijls gangbare, soms nogal goedkope kluchten uitstaken, maar die nog wel aantrekkelijk genoeg bleven om de plaatselijke bevolking vlot naar de opvoeringen te lokken.

En bovendien moest het goed gemaakt én goed gebracht worden, dus liefst met acteurs die al wat gepresteerd hadden en met regisseurs die al wat ervaring achter de kiezen hadden zitten.

De conclusies van die brainstorming, in hun eigen bewoordingen:

Onze bedoeling is goede komedies op niveau te brengen om het publiek een avondje te verwennen. (...) [*We gaan*] behalve Franse en Engelse komedies ook werk van eigen bodem brengen.¹

En waarom specifiek komedies?

Mensen aan het lachen krijgen is het moeilijkste wat er is voor een blijspelauteur, voor de acteurs en regisseur. (...) De toeschouwer koopt een entreekaartje, verwacht dat hij bevrijd wordt van zijn dagelijkse zorgen en vergeeft het de acteurs niet als hij niet kan lachen. Daarvoor is hij gekomen. En men mag hem niet teleurstellen, want hij is streng. En dat moet ook. (...) Een blijspel, en de grote Shakespeare heeft het al bewezen, is een spel van vergissingen, van obstakels, van spanningen, van uitstelling voordat men tot een oplossing komt. Is die oplossing gevonden, moet het stuk snel naar z'n einde toegaan.²

Wat en met wie?

En dus begon vanaf het voorjaar 2002 dan de zoektocht naar teksten, acteurs, medewerkers en al het andere dat men nodig heeft om iets op de scène opgevoerd te krijgen.

Met die bovenstaande ambities is het dan ook niet zo verwonderlijk dat de keuze op *Boeing-Boeing* van Marc Camelotti en later op *Rust à la Russe* van Valentin Katajev viel.

² Mary Boduin in de programmabrochure van *Boeing-Boeing*, september 2002.

Beide stukken hadden al een decennialange carrière achter de rug als regelrechte kaskrakers, van bij de grootste professionele theaters in zowat alle hoofdsteden ter wereld tot bij de kleinste plaatselijke amateurgroepen.

De beslissing werd door het groepje samen genomen, maar de aanwezigheid van Mary Boduin zal zeker ook een behoorlijke invloed gehad hebben: van 1962 tot 1971 was ze immers als actrice onder andere vast verbonden aan het gezelschap van de Koninklijke Vlaamse Schouwburg in Brussel³ en in die jaren had ze zelf ook met beide stukken al op de planken gestaan.⁴ En met haar professionele achtergrond is het evenmin verwonderlijk dat zij beide keren de regie op zich nam.

Voor de zes acteurs die nodig waren voor *Boeing-Boeing* werden kennissen aangesproken die al bewezen hadden thuis te zijn in dit wereldje.

Eddy Crombeen was toen al een hele tijd allesbehalve een onbekende in het amateurtheater in het noorden van Brussel en omgeving.

Daniëlle Verbeeck en haar echtgenoot Guy Verbelen waren al tientallen jaren betrokken bij onder andere de Meisese toneelkring *Kris-Kras*.

Elvire Gillisjans had ook al heel wat ervaring bij *Kris-Kras*, in Oppem (bij *De Opduvels*), in Wolvertem (bij *Het Verloren Schaap*), enz...

Chris Wollaert en Ani Leroy hadden toen ook allebei al een aantal jaren vrij intensief met toneel te maken.

³ Zie ook haar autobiografie: Mary Boduin, “*Dat heet dan gelukkig zijn – een leven vol muziek met Ann en anderen*”, uitg. Borgerhoff-Lamberigts, 2020, passim.

⁴ Als de Duitse airhostess in *Boeing-Boeing* tijdens het KVS-seizoen van 1963-1964 en daar nogmaals met haar in dezelfde rol hernomen tijdens het seizoen 1969-1970

De repetities van *Boeing-Boeing* verliepen vaak hilarisch en ook tijdens de twee opvoeringen werd er haast even hard achter de coulissen als in de zaal gelachen. Maar het viel allemaal enorm in de smaak van het publiek en dus werd al snel de planning voor een volgende realisatie opgestart.

En men ziet het direct al heel wat groter: van een stuk met zes acteurs stapt men over naar een werk dat elf acteurs op de scène vereist – al spelen beide stukken zich wel steeds af in één centrale kamer, zodat opnieuw geen decorwissels nodig waren.

Men plande voor het nieuwe toneelstuk direct al vier in plaats van twee opvoeringen.

Door omstandigheden en toeval waren er slechts twee acteurs van de vorige opvoering beschikbaar om het nieuwe stuk beginnen in te studeren en te repeteren: Eddy Crombeen en Ani Leroy.

Dus werden actief links en rechts nieuwe personen uit de omgeving aangesproken om de bezetting volledig te krijgen. En er bleken voldoende belangstellenden in de buurt te zijn die in het verleden ook al hun sporen bij het amateurtoneel verdiend hadden (bij het jeugdtonaal, studentenkringen, andere gezelschappen,...).

De ervaringen met *Boeing-Boeing* maakte dat het opstarten voor de nieuwe realisatie nu ook met deze 11 personages op de planken voldoende vlot verliep. En de vier opvoeringen hiervan toonden alleen maar aan dat zowel de gedrevenheid, het talent als het publiek in Wolvertem aanwezig waren om dit alles verder te zetten.

En het financiële plaatje?

Jammer genoeg blijkt zowat de hele administratie, ook de financiële, ondertussen verdwenen te zijn, maar we kunnen uit enkele resterende stukken en vele herinneringen nog wat reconstrueren.

Van enige subsidiëring door overheden was geen sprake: de verplichte minimum-aankoop van een aantal tekstbrochures, de reclame vooraf, de opbouw van het decor en kostumering, de drukkerijkosten, de auteursrechten, de diverse kleine uitgaven, enz,... alles moest globaal gesproken zelfbedruipend zijn.

Ook voor het gebruik van de Ceciliazaal voor de repetities en opvoeringen moest altijd de volle pot betaald worden.

(met naast haar Denise Deweerdt als de Amerikaanse airhostess en Chris Lomme als de Franse airhostess) en in de Beursschouwburg (seizoen 1966-1967) in de rol van de rusthuisdirectrice in *Rust à la Russe* (naast Jeanine Schevernels).

Gelukkig was in deze vereniging de inzet van alle betrokkenen, inclusief de regisseur⁵, gratis. En ze staken er eigenlijk behalve hun tijd en energie zelf persoonlijk vaak ook nog heel wat aan toe.⁶

Inkomsten kwamen uit de voorverkoop van de toegangskarten⁷ en de verkoop aan de ingang op de avonden van de opvoeringen zelf.

Hoeveel dat precies opleverde is in de tijd verloren gegaan, maar we spreken in ieder geval van enkele honderden toeschouwers per opvoering (de zaal was zowat altijd volzet, en er konden telkens zo'n 250 à 280 stoelen staan...).

De andere serieuze bron van inkomsten was de sponsoring door plaatselijke winkels en firma's, en soms particulieren die uit sympathie ook een blokje in het programmaboekje lieten opnemen.⁸ En sommige van die firma's leverden niet alleen financieel een bijdrage, maar steunden ook door bijv. levering van wat materiaal voor het decor.

Concrete cijfers zijn dus niet bewaard, maar het bleek dat op het einde van het verhaal de hele zaak ongeveer op een nul-operatie uitdraaide...

Tot het dan opeens eindigt

Na het eerste toneelstuk was ondertussen een hoop decormateriaal en kleinere stukken vlakbij de Ceciliazaal, in de schrijnwerkerij Wyns, opgestapeld en nu kwam er nog dat van het jongste stuk bovenop.

En spijs alle sympathie en welwillendheid van die mensen, had dat bedrijf ook z'n ruimtes nodig: er moest een definitievere oplossing gevonden worden...

⁵ Dat was eigenlijk wat uitzonderlijk: uit alle getuigenissen, ook van andere amateurkringen, blijkt dat er voor aangetrokken regisseurs met een professionele achtergrond (zoals hier met Mary Boduin het geval was) doorgaans behoorlijk betaald moest worden, al moest dat dan meestal "zonder sporen" gebeuren.

⁶ Er was veel inbreng van de betrokkenen zelf: gebruik van persoonlijk materiaal, eigen werk voor het decor en de kostumering,... en bijvoorbeeld klassiek werden na de repetities die avonden –en vaak nachten– bij Josée Hellinckx thuis afgerond, die dan gul voor eten en drank zorgde, terwijl het gezelschap z'n gezamenlijke lachbuien van tijdens de repetities voortzette.

⁷ Deze voorverkoop geeft niet direct een indicatie van de effectieve opkomst van toeschouwers: soms werden er ook kaarten louter uit sympathie gekocht. Temeer vermits ter plaatse een soort traditie bestond dat vrijwilligers de straten onderling verdeelden om letterlijk

Tot dan had dit toneelgezelschap dus nog geen enkele steun in wat voor vorm dan ook van eender welke overheid ondervonden en men hoopte dat die nu zouden kunnen helpen.

Amper drie dagen na de laatste opvoeringen van *Rust à la Russe*, al op 01.10.2003, vertrok een brief naar de gemeente met onder andere volgende passage:

Wij hebben echter een probleem met de opslag van onze decors. Daarom zouden we U vriendelijk willen vragen of de gemeente een kleine ruimte ter beschikking wil stellen voor de opslag van onze decor- en kleine meubelstukjes. We hopen van harte dat U achter onze aanvraag kunt staan, want het amateurtoneel, na zovele jaren eindelijk weer terug in Wolvertem, speelt toch een grote rol in de opbouw van ons Nederlands cultureel erfgoed.

Mede dank zij deze eventuele steun werkt U ook mee aan een stukje toneeltraditie in onze eigen regio, waaraan onze –niet altijd bemiddelde– mensen een fijne, ontspannen avond kunnen beleven.

Op dit verzoek kwam nooit enig antwoord, noch officieel, noch officieus.

Dat, en ook wat privé-besognes rond die periode bij de trekkers van dit alles, maakte dat het allemaal begon te sputteren en het hele project uiteindelijk zonder meer uitdoofde.

Na amper twee jaar vol enthousiaste inzet van heel wat mensen en twee succesvolle toneelrealisaties viel het doek in alle stilte voor *Theater Onverwacht*.

En sindsdien is het op dit vlak in Wolvertem-centrum heel stil gebleven.

deur-aan-deur aan te bellen voor zo'n voorverkoop. Ook werden bijv. bij de uitgang van de kerk na de hoogmis folders uitgedeeld en kaarten verkocht.

⁸ In een omzendbrief van juli 2002 kunnen we de prijzen hiervoor terugvinden: de programmabrochures waren op A4-formaat en voor een volle bladzijde was de prijs € 50, voor een halve bladzijde € 25 en voor een kwart van een bladzijde was het € 15. In de brochure voor *Boeing-Boeing* stonden er 61 commerciële en 4 privé-sponsors, voor *Rust à la Russe* waren er 62 commerciële sponsors. Het feit dat er zoveel sponsors waren, was ook te wijten aan het feit dat duivel-doet-al Josée Hellinckx, zelf een gekende winkelierster in het dorp (*boek- en krantenhandel "Jofra" in de Stationsstraat*), persoonlijk letterlijk naar al die mensen stapte en bijgevolg weinigen weigerden over de brug te komen...

De programmabrochures zelf werden bij de opvoeringen gratis aan de aanwezigen uitgedeeld.

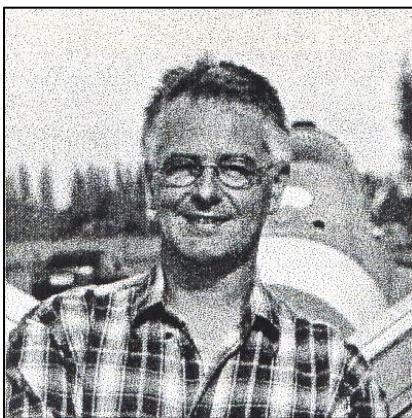
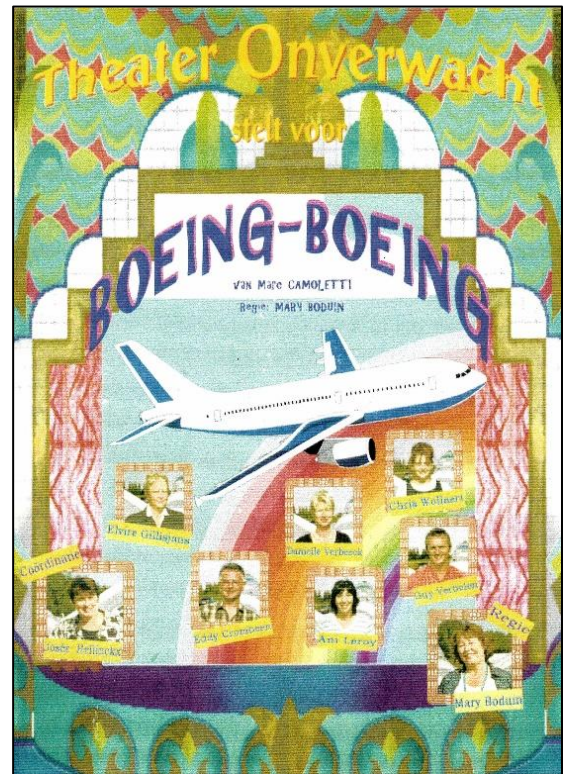
2002 – BOEING-BOEING

Een avondvullend blijspel in 3 bedrijven van **Marc Camoletti** (eerste opvoering: Parijs, 10.12.1960), hier in een vertaling door Koen De Ruyter (uitgeverij *Almo*, Antwerpen).

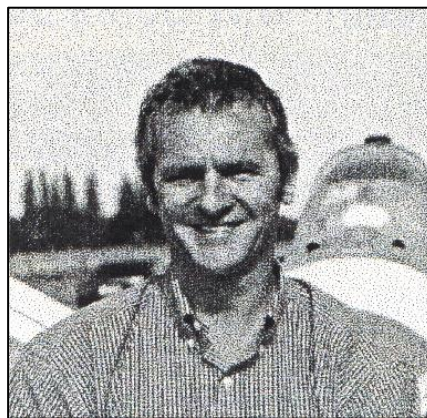
Opvoeringen: zaterdag **05.10.2002** (20u00) en zondag **06.10.2002** (19u00) in zaal Sint-Cecilia (Oppemstraat 32 – Wolvertem)

Inkom: € 6 in voorverkoop en € 8 aan de kassa.

regie	– Mary Boduin
Janet (de Amerikaanse airhostess)	– Daniëlle Verbeeck
Bernard (de vrolijke vrijgezel)	– Eddy Crombeen
Bertha (zijn huishoudster)	– Ani Leroy
Robert (de vriend van Bernard)	– Guy Verbelen
Jacqueline (de Franse airhostess)	– Chris Wollaert
Friedl (de Duitse airhostess)	– Elvire Gillisjans
algemene coördinatie	– Josée Hellinckx
regie-assistente	– Ilse Ravelingien
decor	– Luc Carpels
belichting	– Andy Vrijders
lay-out affiche en programma	– Denise Van Winckel & Wilfried Merckx

Eddy Crombeen

Guy Verbelen

Ani Leroy

Elvire Gillisjans

Daniëlle Verbeeck

Chris Wollaert

[Alle bovenstaande zwart-wit foto's komen uit de programmabrochure en werden toen op het vliegveld van Grimbergen gemaakt.]

WAT WAS ER TE ZIEN ?

In volle *swinging sixties* heeft de flamboyante Bernard een flat bij de luchthaven in Parijs.

En als echte Don Juan denkt hij het perfecte systeem ontdekt te hebben om met drie nietsvermoedende minnaressen tegelijk "verloofd" te zijn: het zijn drie airhostessen, een Amerikaanse, een Franse en een Duitse.

Ze wisselen mekaar in zijn flat af en door hun vluchtschema's perfect op mekaar af te stemmen is de ene dus altijd net vertrokken als een andere aankomt.

Hij meent dus op rozen te zitten want door hun strakke dienstplanningen komen ze mekaar nooit tegen en blijven ze compleet onwetend van elkaars bestaan.

Op een goeie dag duikt z'n oude schoolkameraad Robert op, die ook even bij hem blijft logeren.

Ondertussen moet z'n huishoudster Bertha het allemaal maar ondergaan: telkens alle foto's in de flat wisselen, typische nationale gerechten voor de airhostessen bereiden, alle persoonlijke spullen in de kasten veranderen, zorgen dat ze zich nooit verspreekt,... ze wordt er knetter van.

En dan veranderen opeens de vluchtschema's en is er tegelijk een storm boven de Atlantische Oceaan... en nu loopt dit hele vernuftige systeem compleet in het honderd: helemaal onverwacht wandelen die drie stewardessen op dezelfde dag één-na-één het appartement binnen om er te blijven eten en overnachten.

De twee mannen moeten nu snel en hard improviseren om proberen te zorgen dat die drie "verloofdes" de waarheid niet ontdekken... en dat veroorzaakt tussen die zes personages een hoop misverstanden, smoezen, paniekreacties en een echte deuren-vaudeville...

Groepsfoto Boeing-Boeing.

Staan achteraan v.l.n.r.:

*Guy Verbelen,
Daniëlle Verbeeck en
Eddy Crombeen;*

zittend midden v.l.n.r.:

*Chris Wollaert en
Elvire Gillisjans;*

zittend vooraan v.l.n.r.:

*Mary Boduin en
Ani Leroy.*

Van Boeing-Boeing konden spijs heel wat opzoekingen (nog?) geen foto's van de opvoeringen zelf teruggevonden worden.

Van Rust à la Russe gelukkig wel en zelfs een video-opname op een VHS-band (2u02'), die ondertussen gedigitaliseerd werd.

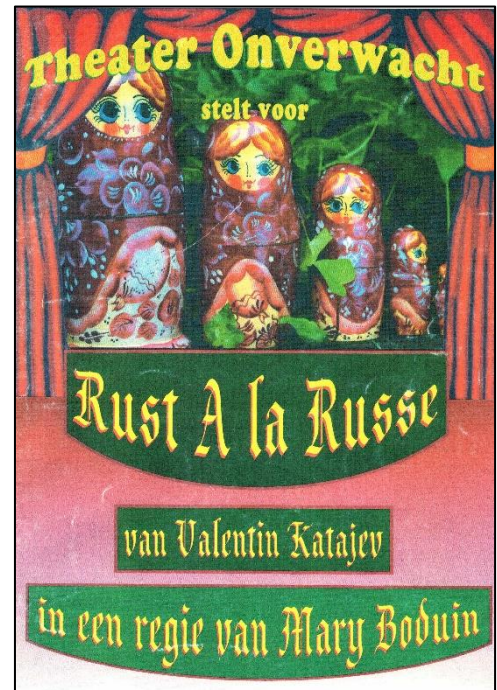
2003 – RUST À LA RUSSE

Een avondvullend blijspel in 3 bedrijven van **Valentin Katajev**,
hier in een vertaling door Hugo Meert (*uitgeverij Almo, Antwerpen*).

Opvoeringen: zaterdag **20.09.2003** (20u00), zondag
21.09.2003 (15u00), vrijdag **26.09.2003**
(20u00) en zaterdag **27.09.2003** (20u00) in zaal
Sint-Cecilia (Oppemstraat 32 – Wolvertem)

Inkom: € 6 in voorverkoop en € 8 aan de kassa.

	regie	–	Mary Boduin
Zaitjef (<i>de idealistische ambtenaar</i>)	–	Eddy Crombeen	
Tchoera (<i>een bediende in het rusthuis</i>)	–	Christel Melis	
Doedkina (<i>de echtgenote van Doedkin</i>)	–	Claire Staccino	
de portier	–	Jo Devondel	
Mioessoff (<i>hoofd bevoorradingdienst</i>)	–	Michel Annaert	
Karpovna (<i>de rusthuisdirectrice</i>)	–	Ani Leroy	
Klava (<i>een beroemde studente</i>)	–	Petra De Bleser	
de dokter	–	Nicole Willems	
Kostja (<i>zeeman, echtgenoot van Klava</i>)	–	Roel Anciaux	
Doedkin (<i>een professor</i>)	–	Karel Van Herck	
Rosa (<i>de echtgenote van Zaitjef</i>)	–	Nancy Bollé	
algemene coördinatie	–	Josée Hellinckx	
regie-assistente	–	Hilde Leroy	
lay-out affiche en programma	–	Denise Van Winckel & Wilfried Merckx	
decor	–	Lucien Wijns & Stefaan Annaert	
accessoires	–	Marleen De Ridder	
kledingadvies	–	Viviane Corthals	
klank en belichting	–	Jacques Olemans & Bruno Van Reet	

WAT WAS ER TE ZIEN ?

We zijn in het Rusland van de jaren 1950, dus in volle sovjetperiode. De strakke organisatie van gewichtig doende bureaucraatjes is almachtig en draait blindelings op een hoop reglementen en heilige plannings die allemaal de zaken meer belemmeren dan vooruit helpen.

Een wat oudere ambtenaar, Zaitjef, heeft een opdracht gekregen: hij moet dringend de handtekening te pakken krijgen van Mioessof, het hoofd van de bevoorradingdienst, anders kunnen enkele verfpotten voor de bedjes van een kinderdagverblijf niet tijdig geleverd worden. En dat nét nu die Mioessof zich voor enkele dagen relaxen in het rusthuis “de Zonnebloem” teruggetrokken heeft...

Dus Zaitjef toont opeens wat initiatief en trekt zelf maar naar dat rusthuis op het platteland om vlug die krabbel te bekomen, maar dat wordt een eersteklas lijdensweg.

De portier wil hem niet binnenlaten vermits hij niet als gast ingeschreven staat en er ook de nodige documenten niet kan voorleggen. Zaitjef probeert het dan maar door bij de directrice voor te wenden dat hij echtgenoot van een beroemde gaste is. Waarna hij dan standaard eerst naar de rusthuisdokter wordt gestuurd, die er nogal excentrieke behandelingswijzen op nahoudt. Dan daagt die beroemde gaste en nadien haar echte echtgenoot op en de chaos begint te groeien. Zaitjef wordt met de minuut wanhopiger. Het feit dat de bemoeizieke directrice continu opduikt, het rusthuispersoneel de zaken in het honderd laat lopen en een opgewonden professor er ruzie krijgt met zijn wild-fantaserende vrouw, doet het helemaal ontsporen. Mioessof snapt niks van al de herrie en begint zich te verstoppen. Zaitjef draait nu helemaal door en de dokter spuit hem dan maar plat. Waarop de echte echtgenote van Zaitjef onverwacht ook binnen komt wandelen en de verwarring nog wat stijgt. Zal het Zaitjef uiteindelijk lukken om het papiertje voor z'n verfpotten te laten handtekenen?

Eddy Crombeen

Ani Leroy

Christel Melis

Claire Staccino

Roel Anciaux

Petra De Bleser

Jo Devondel

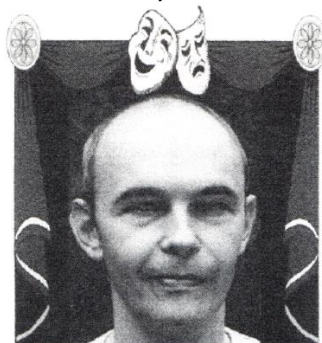
Nancy Bollé

Karel Van Herck

Nicole Willems

Michel Annaert

Mary Boduin

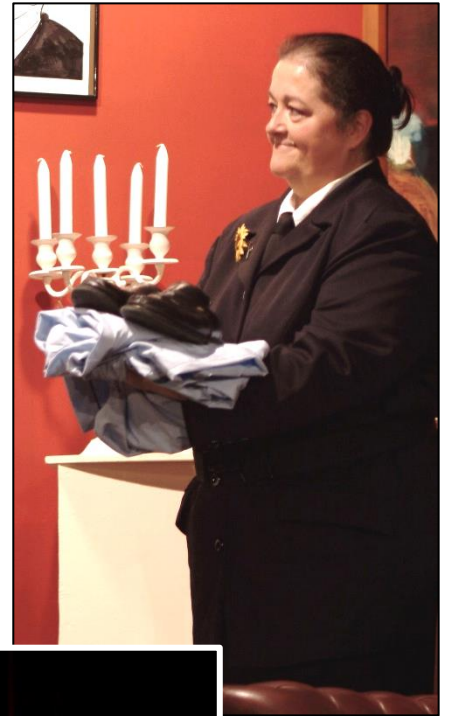

Hilde Leroy

Josée Hellinckx

[Alle bovenstaande zwart-wit foto's komen uit de programmabrochure.]

Het gebeurde vroeger wel vaker dat moeders het niet helemaal betrouwden dat hun zonen na hun huwelijk wel voldoende en behoorlijk eten zouden voorgeschoteld krijgen en dus zorgden dat ze "goeie raad voor de keuken" in een boekje meegaven. De vloedgolf aan kookboeken en tv-programma's moest immers nog komen. Deze nota's hebben het vaak tot heden niet overleefd, dus als er nog eens zo iets opduikt, is het de moeite waard om ze eens door te nemen: ze geven immers ook een inkijk in de gewone dagelijkse kost van toen en vooral hoe dat dan indertijd werd klaargemaakt...

DE KEUKEN VAN ONS MA

Jef De Cuyper ¹

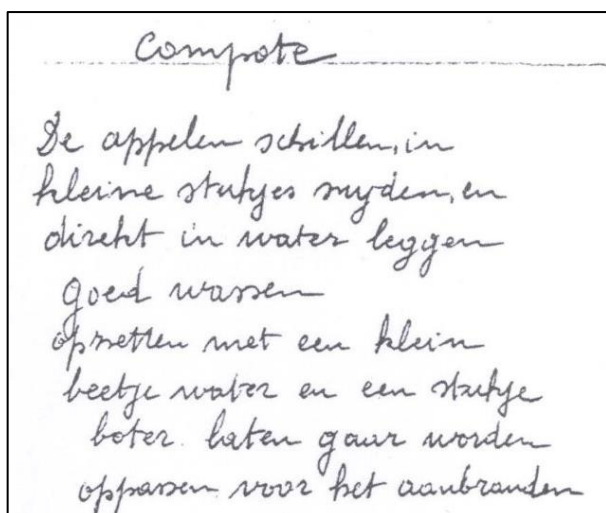
Als je samen gaat wonen met je partner, denk je vaak aan de kookkunst van je moeder. Als die partner dan al kan koken, is het dat toch niet... dan maar zelf aan de slag! Als nieuwe man geven we toch het voorbeeld! Mijn moeder Florence Van Keer heeft haar recepten eigenhandig met haar mooi handschrift opgeschreven. Ze gaf die dan aan de trouwlustigen uit de familie. Ik wil jullie die niet onthouden, want er zijn pareltjes bij van kookkunst.

De kruiden waren in onze jeugd nog niet in. Dat bleef meestal beperkt tot peper, zout, laurier en kruidnagel.

APPELMOES

Appelmoes was voor ons lievelingskost. Dat werd opgediend met pensen of koteletten.

Wij hadden een grote boomgaard achter "De Rozenboom" in de Boechtstraat. De kruinen van die bomen waren in de zomer mijn favoriete studeerplaats: de bevoorrading was bij de hand...

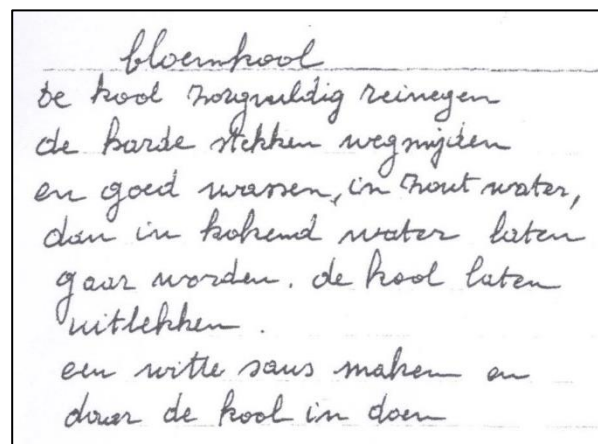

COMPOTE – De appelen schillen, in kleine stukjes snijden en direct in water leggen – goed wassen – opzetten met een klein beetje water en een stukje boter laten gaar worden – oppassen voor het aanbranden.

BLOEMKOOI

Bloemkool was voorzien op de feestdagen. Want die kochten we. Wij kweekten die niet zelf.

De witte bechamelsaus werd wel aangevuld met enkele eieren van onze eigen kippen.

BLOEMKOOI – De kool zorgvuldig reinigen – de harde stukken wegsnijden en goed wassen in zout water, dan in kokend water laten gaar worden – de kool laten uitlekken – een witte saus maken en daar de kool in doen.

¹ Officieel: Josephus Ludovicus De Cuyper, of, in de volksmond: "Jefke va Florans va Jean va Waikke Cuypes"

BOONTJES

Boontjes werden in onze moestuin geplukt. Daar was wel wat werk aan. Wij mochten ze als kinderen dan ook plukken en wassen.

Princedobonen
De bonen ontdoen van hun steel. in twee breken indien het grote zijn. wassen en in kokend water laten gaar worden door een zeef gieten in boter een ajuin laten bruinen niet verbranden. de bonen daarbij doen zout - peper - kruidnoot aan toevoegen maar niet veel water.

PRINCESSEBONEN – De bonen ontdoen van hun steel, in twee breken indien het grote zijn – wassen en in kokend water laten gaar worden – door een zeef gieten – in boter een ajuin laten bruinen, niet verbranden – de bonen daarbij doen – zout – peper – kruidnoot aan toevoegen, maar niet veel water.

HUSTEPOT

Hutsepot was het topgerecht dat mijn moeder klaar maakte! Daar hoorde hesp aan het been bij. Lekkere bruine mosterd past daar best bij. Van die gele mosterd (ook wel *kindjeskak* genaamd) of die met zaadjes vind ik minder lekker.

Hutsepot

in een pot wortelen (nogal veel) een beetje selder – prei – ajuin met een stuk spiering – suiker zout – peper – kruidnoot – laurier dit alles met een beetje water laten koken, als dat alles gaar is. het over de fijn gesneden aardappelen gieten en laten koken. het deksel schuin zetten, dat het water verdampt, want daar mag niet te veel nat op zijn maar oppassen voor aanbranden

HUTSE POT – In een pot wortelen (nogal veel) – een beetje selder – prei – ajuin – met een stuk spiering – suiker – zout – peper – kruidnoot – laurier – dit alles met een beetje water laten koken, als dat alles gaar is, het over de fijn gesneden aardappelen gieten en laten koken. Het deksel schuin zetten, dat het water verdampt, want daar mag niet te veel nat op zijn, maar oppassen voor aanbranden.

GROENE KOOL

Groene kool was niet onze lievelingskost. Maar met ons eigen varkensvlees – er werd eenmaal per jaar geslacht in onze tuin – ging er dat wel in.

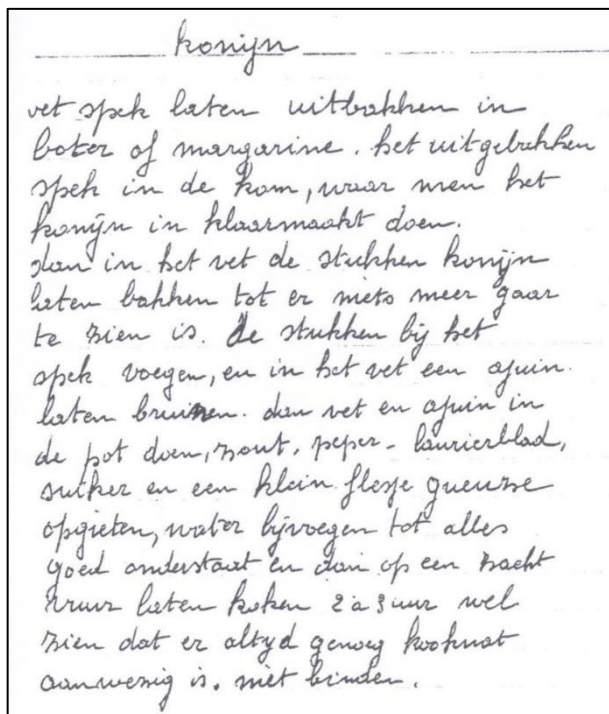
groene kool

De kool ontdoen van het harde gedeelte, zoals bij sla. goed wassen in kokend water laten gaar koken, laten uitlekken, mixen en dan in een kom met gesmolten boter of margarine doen. peper-zout – kruidnoot bijvoegen en wat water en zo laten opwarmen

GROENE KOOL – De kool ontdoen van het harde gedeelte, zoals bij sla. Goed wassen. In kokend water laten gaar koken, laten uitlekken, mixen en dan in een kom met gesmolten boter of margarine doen. Peper – zout – kruidnoot bijvoegen en wat water en zo laten opwarmen.

KONIJN

Een feestmaal was ook konijn met pruimen. De beestjes waren uiteraard van eigen kweek. Maar door haar drukke leven gebeurde dat weinig. Mijn moeder was huisvrouw, boerin en uitbaatster van een van de drukst bezochte herbergen van Meise.

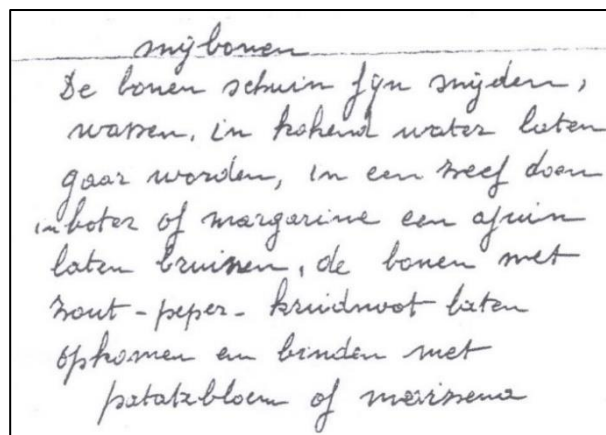

KONIJN – Vet spek laten uitbakken in boter of margarine. Het uitgebakken spek in de kom waar men het konijn in klaarmaakt doen. Dan in het vet de stukken konijn laten bakken tot er niets meer [on]gaar te zien is. De stukken bij het spek voegen en in het vet een ajuin laten bruinen. Dan vet en ajuin in de pot doen, zout – peper – laurierblad – suiker en een klein flesje geuze opgieten, water bijvoegen tot alles goed onderstaat en dan op een zacht vuur laten koken, 2 à 3 uur – wel zien dat er altijd genoeg kooknat aanwezig is, niet binden.

SNIJBONEN

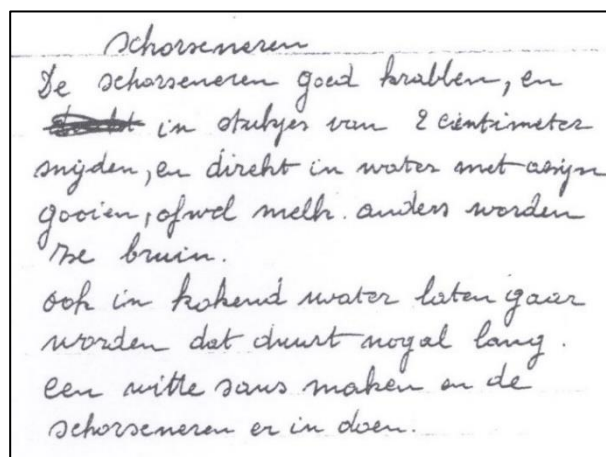
De snijbonen waren ook overheerlijk. Wij mochten ze plukken, wassen en snijden. Dat gebeurde toen met de hand. Want elektrische apparatuur was er niet!

SNIJBONEN – De bonen schuin fijn snijden, wassen, in kokend water laten gaar worden, in een zeef doen. In boter of margarine een ajuin laten bruinen, de bonen met zout – peper – kruidnoot laten opkomen en binden met patatabloem of maizena.

SCHORSENEREN

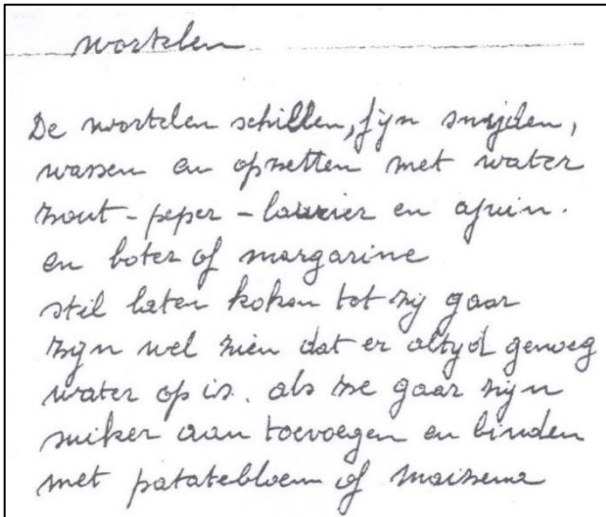
Aan de schorseneren was veel werk. Vooral het wassen en het schillen vroeg wel wat arbeid. Dat was dan ook een taak voor de kinderen. Maar ze waren zeker de moeite waard.

SCHORSENEREN – De schorseneren goed krabben, en in stukjes van 2 centimeter snijden en direct in water met azijn gooien, ofwel melk, anders worden ze bruin. Ook in kokend water laten gaar worden, dat duurt nogal lang. Een witte saus maken en de schorseneren er in doen.

WORTELEN

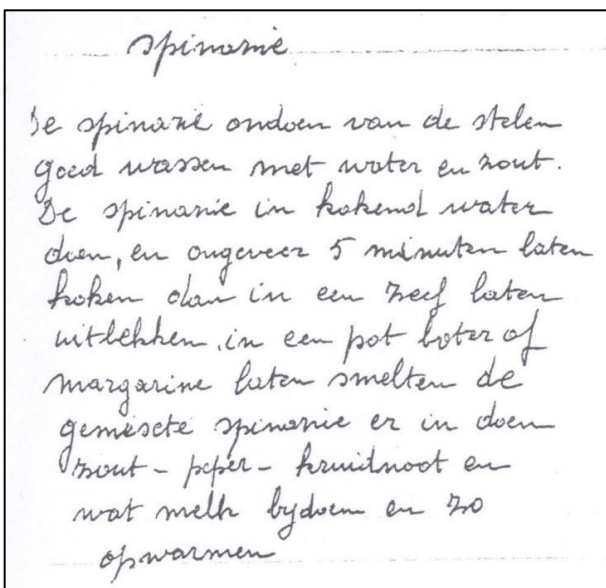
Worteltjes uit onze tuin met overdadig ajuin waren heerlijk. Daar hoorde worst bij. Ze werden ook meestal 's zondags klaar gemaakt. En dan hoorde er ook wel eens rundsgebraad bij. Dat was uitzonderlijk en voor speciale aangelegenheden.

WORTELEN – De wortelen schillen, fijn snijden, wassen en opzetten met water – zout – peper – laurier en ajuin en boter of margarine. Stil laten koken tot ze gaar zijn, wel zien dat er altijd genoeg water op is. Als ze gaar zijn, suiker aan toevoegen en binden met patatbloem of maizena.

SPINAZIE

Spinazie kwam ook uit onze moestuin. Deze werd met een handmolentje fijn gesneden.

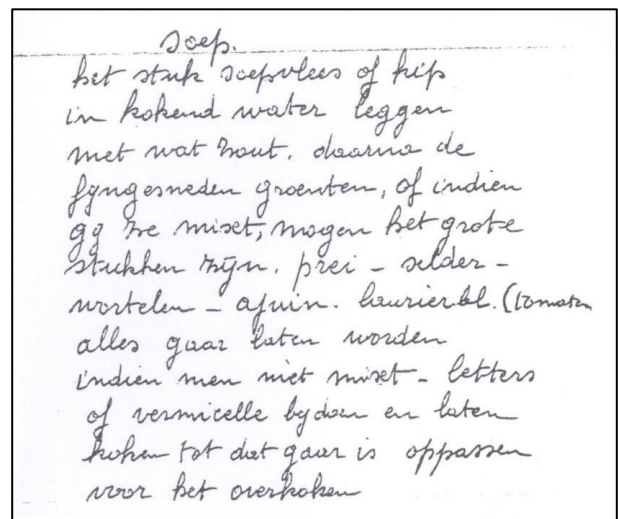
SPINAZIE – De spinazie ontdoen van de stelen. Goed wassen met water en zout. De spinazie in kokend water doen en ongeveer 5 minuten laten koken, dan in een zeef laten uitlekken. In een pot boter of margarine laten smelten, de gemixte spinazie er in doen, zout – peper – kruidnoot en wat melk bijdoen en zo opwarmen.

SOEP

Er werd ook alle dagen soep opgediend. Die was heel lekker. Want prei, ajuin en selder hadden wij in overvloed.

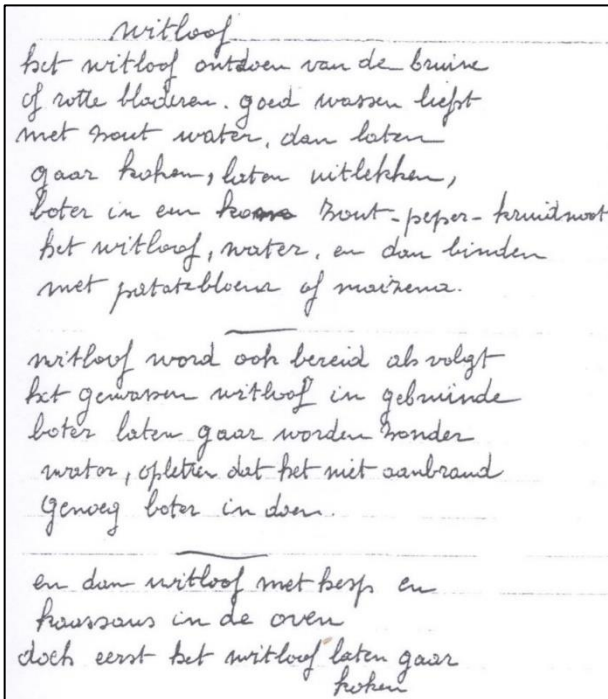
Ik maakte later met het soepvlees mijn overheerlijke spaghetti. Want met gehakt is dat nogal vettig. Dat eigen recept heb ik op raad van tantes aangepast. Ik heb dat eens gemaakt op kamp in Aosta (Italië) met de jongerenclubs. Maar dat was met gehakt. Mijn collega kookouder Lambeets wou het vet er niet afgieten als het gehakt gebakken was. Wie daaraan deelnam zal zich zeker de onappetitelijk vettige brei herinneren. Die stond ver beneden mijn eigen delicatessen.

SOEP – Het stuk soepvlees of kip in kokend water leggen met wat zout, daarna de fijngesneden groenten, of indien ge ze mixt mogen het grote stukken zijn. Prei – selder – wortelen – ajuin – laurierblad – tomaten. Alles gaar laten worden. Indien men niet mixt letters of vermicelli bijdoen en laten koken tot dat [het] gaar is. Oppassen voor het overkoken.

WITLOOF

Witloof moest ook aangekocht worden. Dat was dan voor 's zondags met varkensgebraad.

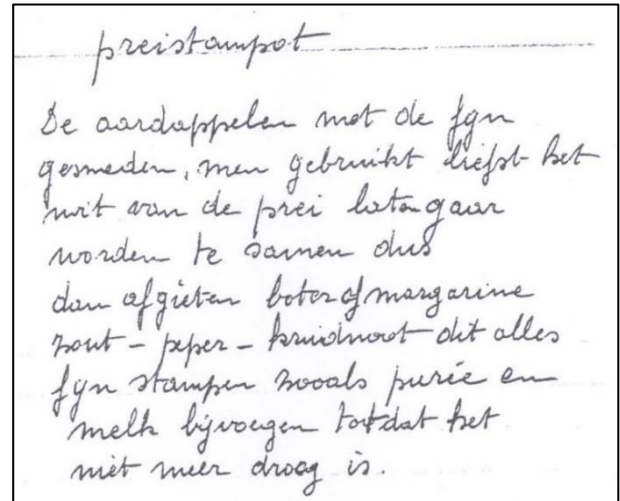

WITLOOF – Het witloof ontdoen van de bruine of witte bladeren. Goed wassen, liefst met zout water, dan laten gaar koken, laten uitlekken, boter in een kom – zout – peper – kruidnoot – het witloof – water, en dan binden met patatebloem of maizena. // Witloof wordt ook bereid als volgt: het gewassen witloof in gebruinde boter laten gaar worden zonder water, opletten dat het niet aanbrandt, genoeg boter in doen. // En dan witloof met hesp en kaassaus in de oven, doch eerst het witloof laten gaar koken.

STAMPOT

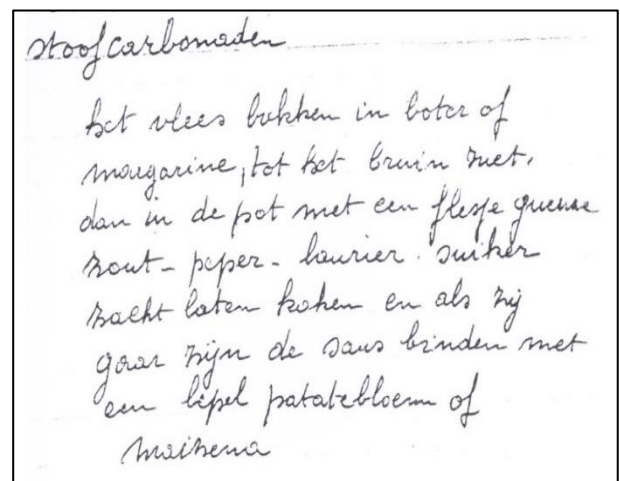
Mijn lievelingseten was preistampot. Ik ben nog altijd een liefhebber van alle stampotten. Toen ik pas getrouwd was stond dit wekelijks op het menu. Als het varken geslacht was, kregen wij daar varkenslever bij. Dat was top! Later was er spek bij. Dat werd gepekeld en dan bewaard in bruine vaatjes. Ik heb die bewaard en die staan nu met bloemen in mijn tuin.

PREISTAMPOT – De aardappelen met de fijn gesneden [prei], men gebruikt liefst het wit van de prei, laten gaar worden te samen – dus dan afgieten – boter of margarine – zout – peper – kruidnoot – dit alles fijn stampen zoals puree en melk bijvoegen tot dat het niet meer droog is.

KARBONADEN

Haar karbonaden of stoofvlees was onovertroffen. Mijn moeder moest dat met het teerfeest van de fanfare, de spaarmaatschappij Zorg Vooruit en de Oud Soldaten voor heel de bende klaar maken. Dat was dan ook haar specialiteit. De overschot mochten wij de dagen erna opeten. Maar zij deed er dan ook veel suiker bij.

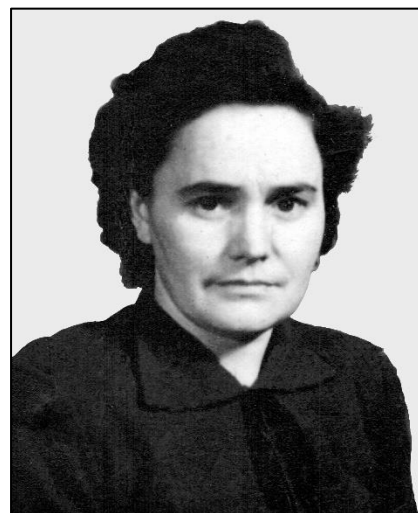
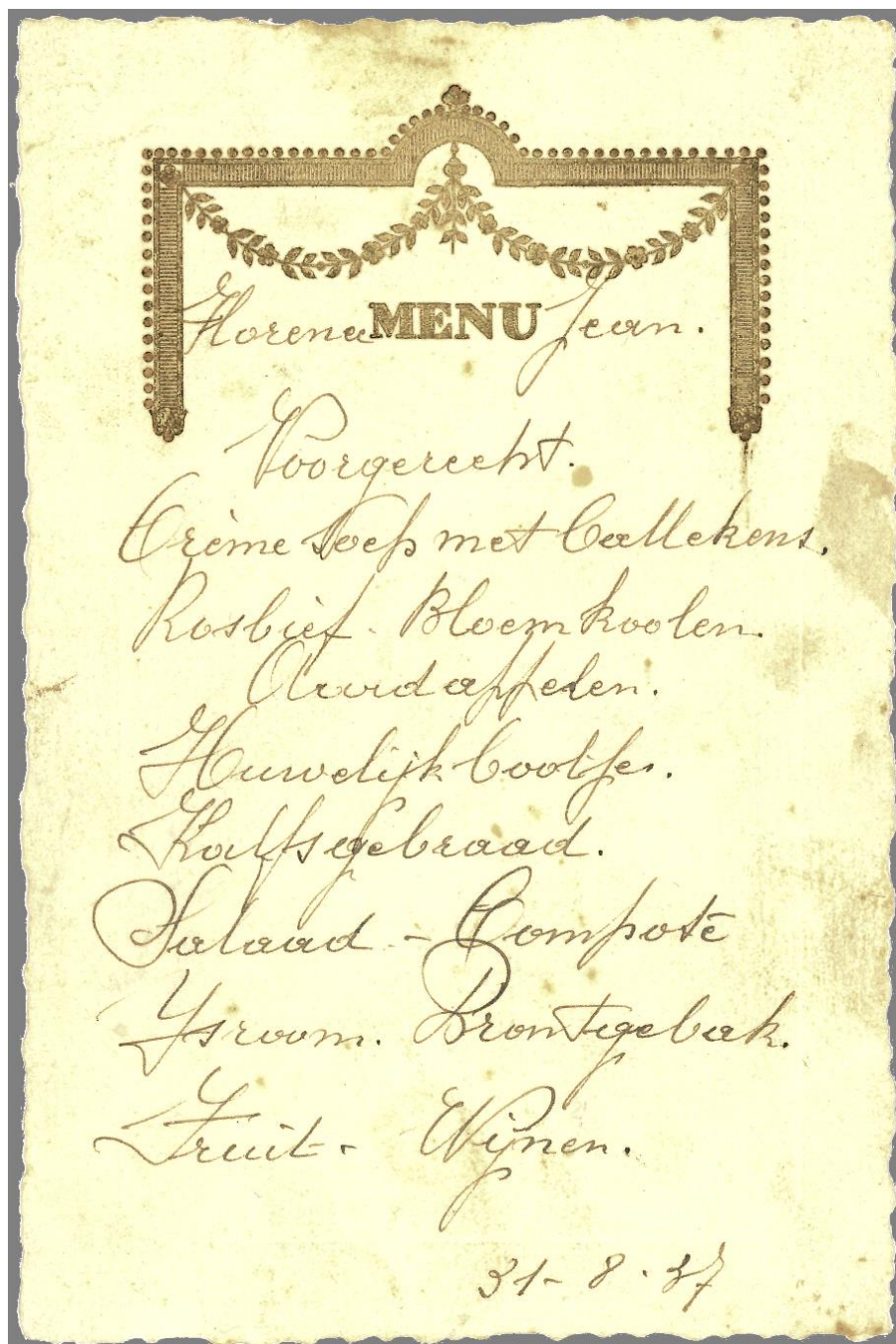
STOOFKARBONADEN – Het vlees bakken in boter of margarine tot het bruin ziet. Dan in de pot met een flesje geuze – zout – peper – laurier – suiker zacht laten koken en ze gaar zijn, de saus binden met een lepel patatebloem of maizena.

En waar bleven de aardappelen?
Die werden er overdadig bij opgediend. Want op de boerderij was dat het hoofdgerecht.
Na de oogst werden ze bewaard in de kelder.

Ik herinner mij ook enkele gerechten, waar ons ma geen recept van genoteerd heeft.
Zo bakte ze peren met bruine suiker op, geplukt op de 16 perelaars "Fluppen" die in onze tuin stonden.
Daar was spek erbij een meerwaarde.
Ze kon ook heel lekkere ajuinsaus maken. Jammer dat we dat recept niet hebben.
Er kwamen ook regelmatig zelf gebakken frietjes op tafel.

En wat met de nagerechten?
Daar had ons ma geen tijd voor over. Bij gelegenheid kwamen er vriendinnen haar helpen.
Louise Criau, onze overbuur, maakte met de kermis altijd voor ons pudding met melk van onze koe: gele pudding en een laag chocoladepudding daarover. Wij vochten onder elkaar om de kookpot te mogen uitlikken!

Verder werd er wel taart opgediend, die kwam recht van bakker Van Malderen.

Florence Van Keer
1913 - 1991

Jean De Cuyper
1911 - 1975

Menu van het huwelijksfeest van
Jean De Cuyper en Florence Van Keer
- Meise, 31.08.1937.

HET KERKHOF

EEN KORT HISTORISCH OVERZICHT ¹

Joeri Mertens

VAN DE 7DE EEUW TOT 1784

De grote christianisatiegolf in Noordwest-Europa begon in de 7de eeuw.

Karel de Grote verplichtte in 785 de begraafing in heel zijn rijk. Rond de kerken ontstonden gewijde kerkhoven.

Tegen de 11de – 12de eeuw vormden de kerk en het kerkhof overal in het moderne Vlaanderen het centrum van de religieuze gemeenschap met erom heen de seculiere dorpsgemeenschap.

Het graf werd mogelijk aangeduid met een grafteken in vergankelijke materialen.

Het kerkhof was een plaats voor de levenden en voor de doden.

- Het kerkhof werd afgescheiden van de omgeving door middel van een muur, gracht of haag om vee, huis- en wilde dieren van het kerkhof te weren.
- Het kerkhof was een semipublieke ruimte waar zittingen van de gemeenteraad, publieke verkopen, jaarmarkten, vieringen en kermissen doorgingen.
- Het kerkhof was een opbrengstplek voor de kerk, de pastoor, de kapelaan of het klooster en werd daarom beplant met opbrengstgewassen zoals fruitbomen. Het gras werd verpacht.

Fragment van 'Inferno' van Sandro Botticelli (ca. 1445 – 17.05.1510),
een schilderij gebaseerd op 'De goddelijke komedie' van Dante.

Beiden, het schilderij en boek, zijn onderwerp van het meest recente boek van Dan Brown 'Inferno'

¹ Deze tekst werd overgenomen uit "Funerair erfgoed, een waardevol onderdeel van je begraafplaatsbeheer", Handleidingen agentschap Onroerend Erfgoed nr. 27, een uitgave van het agentschap Onroerend Erfgoed – wetenschappelijke instelling van de Vlaamse overheid – beleidsdomein Omgeving; 2022; ISSN 2565-7003;

D/2022/3241/081; blz. 13-16; en dit onder de Open Data Licentie Vlaanderen v. 1.2., Creative Commons Naamsvermelding 4.0.

<https://omgeving.vlaanderen.be/nl/onroerend-erfgoed>
De voetnoten, afbeeldingen en onderschriften bij dit artikel werden door Berla bijgevoegd (DV).

In de 13de eeuw werd het begrip 'vagevuur' ingevoerd. Voortaan was postmortale redding van de ziel mogelijk.

Om de levenden aan te zetten voor de zielen in het vagevuur te bidden was er nood aan langdurige herinnering.

Het grafteken, nu vaker in permanente materialen, werd voorzien van persoonlijke informatie zoals de naam van de overledene, geboorte en sterfplaats en -datum, beroep, wapenschild, enzovoort. Funeraire symboliek was er overvloedig.

Voor zij die nog steeds een anoniem graf kregen of zich geen grafsteen konden veroorloven was er nood aan een collectieve dodenherdenking. Daarom plaatste men op het kerkhof een calvarie en werd in de katholieke kerk op 2 november gebeden voor alle zielen.

Op het einde van de 18de eeuw waren kerkhoven dus geen kale dodenakkers. Her en der stonden verspreid in het gras houten en stenen grafstèles, kruisen en graftekens.

DE BUITENBEGRAAFPLAATSEN IN DE 18DE EEUW

De aandacht voor hygiëne tijdens de Verlichting van de 17de en 18de eeuw had zijn invloed op het kerkhof.

De doden en de lijkgeur werden geassocieerd met ziektes, epidemieën en verval. Stadskernen en religieuze gebouwen moesten gezuiverd worden van de doden.

Uit die ideeën volgden twee edicten van de Oostenrijkse keizers die ook in grote delen van het moderne Vlaanderen werden toegepast:

- Keizerin Maria-Theresia verbood het begraven in de kerken (1751).
- Keizer Jozef II vaardigde het *Edict van den Keyser aengaende de begraeffennissen* (26.06.1784) uit. Daarin verplichte hij de aanleg van nieuwe begraafplaatsen buiten de woonkernen.

Als gevolg van de nieuwe wetgeving ontstonden zo in de late 18de eeuw de buitenbegraafplaatsen. Voortaan was er een wereld van de doden naast een wereld van de levenden.

Het edict van Jozef II was slechts deels van toepassing op het platteland. Daar bleven de kerkhoven in gebruik als dodenakkers.

Die wettelijke verplichtingen zorgden voor een nieuwe uitdaging: welke vorm moesten de buitenbegraafplaatsen krijgen?

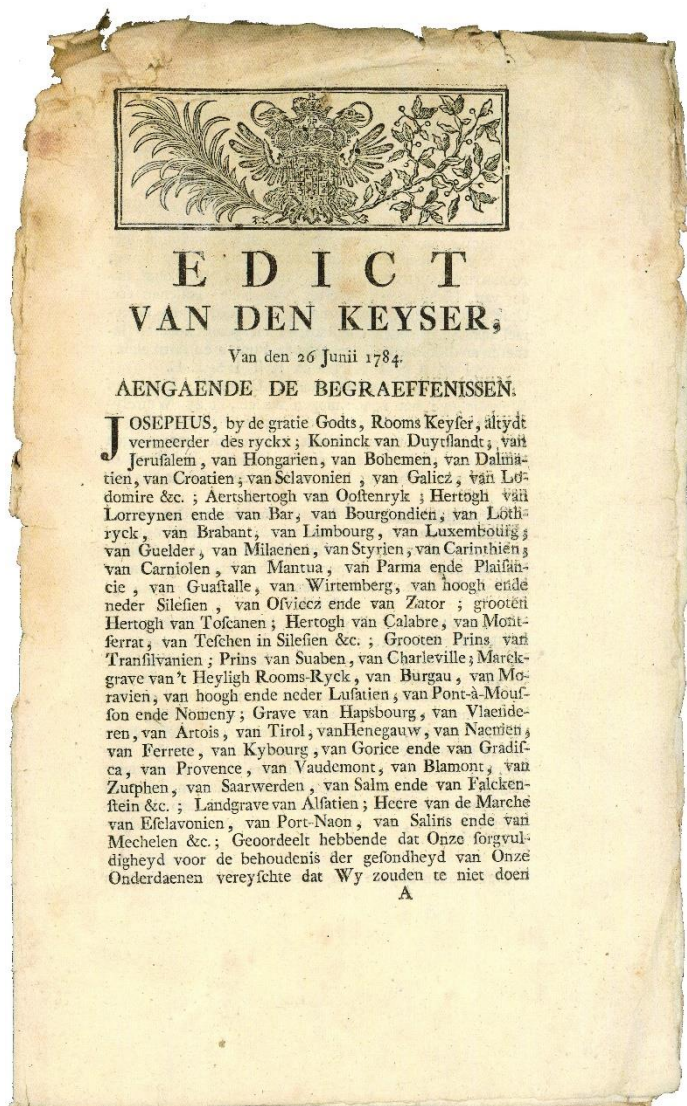
De eerste ontwerpen voor buitenbegraafplaatsen vertoonden geen beplanting.

Men veronderstelde dat planten de aanvoer en vrije doorgang van de frisse wind tegenhielden en de bedorven, ziekmakende lucht vasthield.

In de late 18de eeuw kwamen wetenschappers tot het inzicht dat bomen en planten zuurstof produceerden.

Er werden vervolgens zowel buitenbegraafplaatsen aangelegd met een formele plattegrond, geaccentueerd door structurende lanen als meer natuurlijk ogende melancholische tuinen.

Het Oostenrijkse decreet van 1784 bood voor de eerste keer expliciet de mogelijkheid om graftekens op te richten.

Voorblad van de originele publicatie van het 'Edict van den Keyser', 26.06.1784.

[bron: archief Berla]

Die graftekens mochten het graf niet bedekken en ze werden noodgedwongen opgericht tegen de muren van de begraafplaats of het kerkgebouw. Naar vormgeving waren ze duidelijk schatplichtig aan de grafplaten die voorheen in de kerkvloeren werden gelegd.

Geleidelijk werden ze aangevuld met omlijstingen en extra symboliek zodat er volwaardige graftekens ontstonden.

HET JAAR 1804

Pas met *Le décret du 23 prairial an XII relatif au lieu d'inhumation*, ingevoerd door Napoleon op 12.06.1804 kregen alle huidige Vlaamse provincies een uniforme wetgeving op de begraafplaatsen.

De Napoleontische wet nam het edict van Jozef II grotendeels over. Dat verklaarde waarom landelijke gemeenten zich bleven onttrekken aan de plicht om een buitenbegraafplaats aan te leggen.

De wet die van invloed is tot vandaag, legde onder meer volgende aspecten voor begraafplaatsen vast:

- Begraven in cultusgebouwen en binnen de bewoonde zones werd verboden.
- 30 à 40 meter buiten de woonkern moest een buitenbegraafplaats worden opgericht. Verheven terreinen aan de noordzijde van het dorp hadden de voorkeur.
- De begraafplaatsen moesten omgeven worden door een muur van minstens 2 meter hoog.
- De beplanting mocht de circulatie van de wind niet verhinderen.
- Voor elke overledene werd een persoonlijk graf voorzien dat op een respectabele afstand lag van het naastgelegen graf.
- Het principe 'concessie' werd ingevoerd.

- Voortaan mocht iedereen een grafteken plaatsen op het graf van z'n ouders, familielid of vriend.
- Gemeenten moesten een begraafplaats voorzien voor alle geloofsovertuigingen binnen hun gemeentegrenzen.

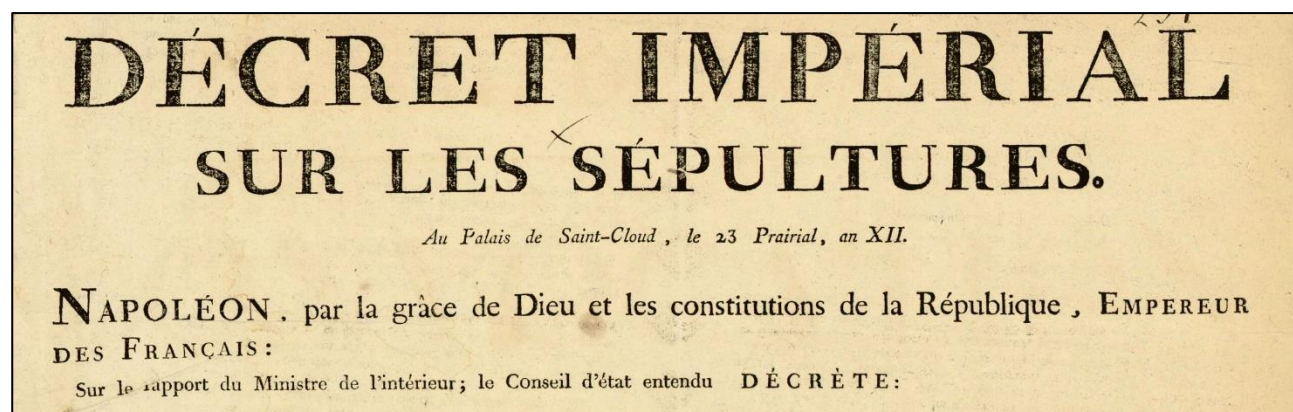
De opening in Parijs van Père Lachaise, eveneens in 1804, zorgde voor een schokgolf door funerair Europa.

Niet alleen was het de eerste buitenbegraafplaats in pittoreske landschapsstijl, het individuele graf was voortaan een veelgebruikt recht. Père Lachaise voorzag evenwel nog steeds in massagraven voor de armen, concessies van 6 jaar, koopgraven en eeuwigdurende concessies.

Het ontwerp van Père Lachaise entte zich op een reeds ter plaatse bestaande 18de-eeuwse formele tuinstructuur. De rechte bestaande paden werden leidende en verbindende elementen. Daartussen kwamen meanderende paden die de formele en informele delen met elkaar verbonden. Die inrichting werd voor vele buitenbegraafplaatsen gekopieerd.

- Een formele ingang met kantoortjes voor de begraafplaatsbewakers.
- Een mortuarium.
- Een statige oprijlaan met daarlangs de meest prestigieuze koopgraven en grootse gedenktekens.
- Slingerende omringende voetpaden in de schaduw van struiken en bomen.
- Diverse doorkijkjes.

Op Père Lachaise werd gebruik gemaakt van lindes, notelaars, populieren en acacia's. Elke boomsoort werd gebruikt om een hoofdpad of secundair pad aan te duiden. De grootste graven waren omgeven door een graftuin waarbinnen bloeiende planten werden gekweekt.

Het Napoleontisch decreet van 1804 [bron: <https://lyonnais.hypotheses.org/5715>]

De begraafplaats Père Lachaise in Parijs [bron: <https://landscapelover.wordpress.com/2011/06/02/paris-from-above/>]

DE 19DE EEUW, GOUDEN EEUW VAN DE GRAFKUNST

Na 1804 werd de wet van Napoleon nog enkele keren aangepast zonder in de kern te wijzigen.

Van belang was dat het Belgische Hof van Cassatie op 13.02.1864 het beheer van alle kerkhoven en begraafplaatsen toevertrouwde aan de burgerlijke macht.

De aanleg van de buitenbegraafplaatsen getuigde van twee tendensen die tot de 18de eeuw teruggingen.

- De oudste vorm van aanleg ging terug op het rasterpatroon met omlopende en opdelende padenstructuren. Deze aanleg bleef de hele 19de eeuw populair.
- In tweede helft van de eeuw brak de parkbegraafplaats door met haar kronkelende paden, open en gesloten zones in een groene beboomde omgeving. Die landschappelijke aanleg groeide uit de melancholische tuin.

In de gepolariseerde 19de eeuw getuigde de keuze voor een bepaalde begraafplaats van een politieke of filosofische overtuiging.

De nieuwe burgerlijke buitenbegraafplaatsen werden gezien als uitgesproken liberale, vrijzinnige dodenakkers.

Vele welstellende katholieke families lieten zich daarom begraven op de kerkhoven in kleine randgemeentes of in de gemeente waar hun buitenhuis stond. Dat leidde in de randgemeentes tot grote kerkhoven die eigenlijk de allures van buitenbegraafplaatsen hadden. Zelfs hun aanleg leek op die van de burgerlijke buitenbegraafplaatsen. Het enige verschil was dat de gewijde kerkhoven aansloten bij een kerk in de dorpskern.

Wie het zich kon permitteren onderscheidde zich op de begraafplaats door de locatie van zijn graf en de oprichting van een grafteken.

De rijken kwamen langs de paden en de muur te liggen. De armen kregen een plek achterin, op soms moeilijk toegankelijke binnengebieden.

In een aantal gevallen werden reeds van bij het ontwerp van de buitenbegraafplaats perken voorzien voor bijzondere doelgroepen zoals geestelijken, kloosterlingen en kinderen.

*Het calvariekruis op de begraafplaats Wolvertem
– foto 30.04.2019 (EVB).*

Op hetzelfde ogenblik schoven de verschillende types van graftekens (kruis, vlakke zerk en stèle) in elkaar.

Het vandaag meest voorkomende grafteken ontstond: de combinatie van hoofdstèle en vlakke zerk.

Bovendien was het niet voldoende dat de plaats van het graf aangeduid werd, het graf moest precies afgedekt worden. Het ondergrondse graf en het grafteken vielen voortaan samen.

Voornamelijk in de tweede helft van de 19de eeuw kende de grafkunst grote wijzigingen.

- Nieuwe graftypes, zoals grafkapellen en mausolea, boomkruisen, portiekgraven, zuilgraven, pinakelgraven, enzovoort waren statussymbolen voor de elite en de middenklasse.
- Politieke en filosofische overtuiging werden uitgedrukt in de vorm van het grafteken.
- De laïcisering van de samenleving vroeg om aangepaste funeraire symbolen.
- Het grafteken werd een verzoek om herinnering en herdenking. Het duidde wie de overledene was tijdens het leven.
- De elite koos voor grootse tekens in blauwe hardsteen, marmer, graniet en brons.
- De allerarmsten kregen een houten grafkruis.

In kleine dorpen bleef men ondertussen rond de kerk begraven. De tweede helft van de 19de eeuw was daarnaast een bloeiperiode voor nieuwe kerkstichtingen, vaak in kleinere gehuchten en dorpen.

Ook daar zocht men naar manieren om een kerkhof aan te leggen. Het kerkhof werd dan meestal achter de kerk aangelegd, aansluitend bij het koor. Het achterliggende rechthoekige kerkhof werd net als de burgerlijke buitenbegraafplaats gestructureerd met een ommuring, calvariekruis, rechte en kruisende paden, lijkenhuis, enzovoort.

DE 'STILLE REVOLUTIE' VAN DE 20STE EEUW

Na de eerste wereldoorlog veranderde de houding van de mens tot de dood.

Voor de eerste keer in de menselijke geschiedenis werd de dood echt bevochten vanuit een rationeel, wetenschappelijk vertrekpunt. De dood werd in de 20ste eeuw onzichtbaar en een taboeonderwerp dat uit het leven werd verbannen.

Net zoals de dood gerationaliseerd werd, zo werd ook de begraafplaats na de tweede wereldoorlog gerationaliseerd.

Plaatseconomie werd belangrijk, uniformiteit en massaproductie werden de codewoorden.

Rechte parallelle paden, beperkte groenvoorziening, gestandaardiseerde grafpercelen en uniforme graftekens deden hun intrede.

Pesticiden vereenvoudigden het onderhoud.

In de jaren 1970 werd er geëxperimenteerd met nieuwe materialen voor de graftekens.

Tegen 1980 was het grafteken in blauwe hardsteen vervangen door het gestandaardiseerde graf uit graniet.

Vanaf de jaren 1960 ontstond er echter een tegenbeweging die ijverde voor *de intieme dood*, palliatieve zorg, stervensbegeleiding en thuis sterven.

De dood werd eerder een herinneringsmoment voor de nabestaanden. De begraafplaats paste zich nogmaals aan.

- Er ontstonden nieuwe persoonlijke rituelen.
- Er werd bewust gekozen voor een bepaalde bijzettingsvorm.
- De grafsteen kreeg een persoonlijke vorm waar de nabestaanden de overledene in herkennen.
- Begraafplaatsen werden vergroend tot aangename verpozingsplekken.
- Natuurbegraafplaatsen ontstonden onder invloed van de terug-naar-de-natuurfilosofie.
- De 20ste eeuw was getuige van de doorbraak van de crematie als alternatief voor de begraving.

Op 20.07.1971 ondertekende koning Boudewijn de wet op de begraafplaatsen en lijkbezorging die alle voorgaande verving.²

Er waren enkele belangrijke wijzigingen.

- Elke gemeente moet minstens één begraafplaats hebben.
- De begraafplaats moest omhaagd zijn en van voldoende beplanting voorzien.
- Concessies werden voortaan voor maximaal 50 jaar verleend. De bestaande eeuwigdurende concessies konden na 50 jaar kosteloos verlengd worden.
- Elke verwant of vriend mocht een grafteken oprichten op iemands graf tenzij de overledene of verwanten er zich expliciet tegen verzetten.
- Het gemeentebestuur mocht de afmetingen en te gebruiken materialen voor graftekens bepalen.
- Voor het eerst werd een volwaardig hoofdstuk gewijd aan de crematie.

Vandaag worden intimiteit en geborgenheid op de begraafplaats steeds belangrijker.

De nood aan een rustige, troostende plek wordt gevonden in een groene ruimte met een multifunctioneel karakter waar wandelen, verpozen, spelen, mijmeren en herdenken mogelijk zijn.

Tegelijkertijd worden voor specifieke doelgroepen oplossingen gezocht zodat culturele en religieuze verschillen ook in grafrituelen en grafaanleg kunnen geuit worden.

De centrale oprijlaan op de begraafplaats Meise – foto 09.04.2021 (EVB).

² N.v.d.r.: deze wet van 20.07.1971 werd achteraf nog gewijzigd/aangevuld door de wetten dd. 20.09.1998 en 08.02.2001; en, wat de Vlaamse overheid betreft, met de

decreten dd. 16.01.2004, 10.11.2005, 18.04.2008, 09.12.2011, 22.02.2013, 28.03.2014, 28.10.2016, 10.02.2017 en 29.03.2019.

BRIEVEN UIT BELGIE

OH, DIE CHAUFFEURS!

Onder den rook van Brussel ligt Wolverthem, een vredig dorpje met stadsche allures. Het heeft een verkeersregeling met een maximum-snelheid „op verzoek” en een modern verkeersagent met een maximum-bevoegdheid.

De heer hoofd-commissaris van politie te Wolverthem vervult er tevens de functies van inspecteur van politie, van hoofdagent en gewoon agent en last not least van verkeersagent, zoodat hij er, moederziel alleen, het geheele politie-corps vormt. De Wolverthemse politie is echter zeer modern georganiseerd en op verkeersgebied is zij een unicum in haar soort. Zij intimideert noch verballiseert maar waarschuwt slechts.

Dezer dagen is de nieuwe verkeersregeling gereed gekomen, door den koddebeier van het gehucht uitgevonden. De aankondiging daarvan is door de automobilisten met groote vreugde vernomen. Zij lazen het op de muren der eerste huizen van het dorp, in groote onevenwichtige letters, door Wolverthem's ijverigen diender met veel toewijding en veel kalk er op gekwast:

„KLEINE VITESSE ASTAMBLIEF!
„OVER DEZE ROUTE BOLLEN
„GEVAARLIJKE AUTO'S!!!”

Dit wel zeer beknopt verkeersreglement werd door de daar passeerende chauffeurs naar de letter genomen. De pientere verkeersregelaar had het kunnen voorzien, want hij wist, dat Brussel, het land van den humor, zeer nabij lag... Een Brusselaar kwam aangereden, zag de aankondiging en stopte. Andere auto's arriveerden en stopten. Het werd een verkeersstremming van je welste. Zóó had de politie van Wolverthem het niet bedoeld. Doch daar kwam zij aangetogen, in den persoon van den alleenheerschenden koddebeier der plaats.

— Awel, vroeg hij teleurgesteld, wa-d-ist naa weeral? Klatsj-k-ik daar op den muur van mee 'nen kleinen vitesse te bollen vur het verkeer te reguleeren en naa bol-de geheele gansch nie meer?

— Aj jao mar, klonk lachend de stem van den woordvoerder der stakende chauffeurs, zijn wij er expresse gekomen om te zien wa da wel vur dangereuze (gevaarlijke) auto's zijn, die hier over den weg komen. We wachten seffens al 'n geheel uur. Zeg 'ne keer, om welk uur gaon we ze zien arriveeren?

Om erger te voorkomen, is de bedroefde koddebeier van Wolverthem maar weer met den wtkwast over zijn verkeersregeling gegaan en de auto's bollen weer over de baan als voorheen!

Het Nieuwsblad van het Noorden
21.12.1932, blz. 13

Tot **Westrode**, tusschen Wolverthem en Londerzeel, had men in 't begin van dees jaar op zekeren winteravond de moustachen afgesneden van zeker boerken, terwijl hij lag te slapen in de herberg „ In het oud Mierrennest »... Wakker geworden, besloot deze zich te wreken, zooveel te meer; hij, na onderzoek, bevond dat de bijzonderste plichtige zijnen aartsvriend was... Nu, over eenige dagen vond ons boerken zijnen hertlap in de zelfde herberg in slaap zitten en op ne vloek had hij eene kan met petrol vast, goot ze over zijn hoofd en stak vuur aan zijn haar... De ongelukkige brande als een fakkel.... Alle middelen werden gebruikt om het vuur uit te dooven maar niets aan te doen... Het slachtoffer is in bedenkelijken toestand naar huis gedragen. —

De Volksstem
28.11.1896, blz 2

—Il y a quelques semaines, l'instituteur communal d'Impde sous Wolverthem, partit en congé à l'occasion des vacances de Pâques. Pendant son absence, des cléricaux de l'endroit pénétrèrent dans l'école, et quand l'instituteur revint, il trouva celle-ci dans un état pitoyable, on avait déchiré tous les livres, répandu les bouteilles d'encre, fait des ordures sur les pupitres, et dessiné des caricatures obscènes sur les tableaux. Une plainte a été déposée au parquet et une instruction est ouverte.

Le Progrès
15.04.1880, blz. 3

Wildemans

Te Londerzele, alwaar ze trotsch zijn van geen meetingen te hebben en waar de kinderen opge-maakt werden om tegen ons te komen huilen en tieren, daar gebeuren domme wilde wreedheden op den tram van Brussel. Reeds meermaals zijn zware stukken hout op de rails gelegd, aan de wissel-rails een verkeerde richting gegeven. Zoo scholt het onlangs zeer weinig of de Tram reed 't veld in. Zonder de oplettende waakzaamheid van den Machinist was er eene ramp.

En nu, maandag nacht was eene rail gebroken, op Wolverthem, nabij Impde, de nachttrein is ontspeurd, doch bij wonder geluk, werd geen enkele reiziger gekwetst.

Talrijke arbeiders hebben geheel den nacht moeten werken, om de baan te herstellen. Tot in den morgen bleef de korrespondentie met Londerzele afgebroken.

Waarlijk 't zijn daar wilde dieren
Met stekelverkenmanieren.

Het Land van Aalst
09.02.1908, blz. 2

DE IN 1995 AFGEKEURDE CARTOONS VOOR DE GEMEENTELIJKE INFOGIDS

De gemeenteraadsverkiezingen van 1994 brachten in Meise op 01.01.1995 een nieuwe coalitie aan het bewind: PVV plus CVP. Deze laatste partij kwam uit een oppositieperiode van 12 jaar en wou duidelijk z'n stempel op de komende periode drukken.

Hun toenmalige voorzitter, Frans De Koker, vroeg aan de plaatselijke drukker en tevens nieuw-verkozen gemeenteraadslid Piet De Cuyper om voor de jaarlijkse gemeentelijke infogids nu eens voor "iets origineels" te zorgen.

Piet De Cuyper sprak dus in 1995 de toenmalige voorzitter van de Meisese Cultuurraad Marc Daniëls hiervoor aan (die laatste tekende in de jaren 1990 trouwens al regelmatig voor het maandelijks gemeentelijk infomagazine).

Marc Daniëls (10.07.1959 – 10.05.2021) was een kunstschilder en leraar aan academies, maar verwierf vooral bekendheid als striptekenaar en cartoonist (met "De Marck" als handtekening).

Samen met Rik Dewulf ("studio Max") zorgden ze onder andere voor bekende stripreeksen als Stam & Pilou, de Planckaerts, Kamiel Spiessens, Alexander De Grote,...

De volkse en Brusselse achtergrond van Marc Daniëls was waarschijnlijk ook de reden dat hij voor deze opdrachten de figuurtjes "Cas en Joeber" bedacht.¹

Hij leverde dus pentekeningen af, bedoeld als illustratie bij de verschillende onderdelen van de jaarlijkse gemeentelijke infogids.

Maar de niet altijd vleierende en soms spottende kijk op de openbare diensten viel niet bepaald in de smaak van de gemeentelijke overheid en dus werden de ontwerpen ongebruikt terug gegeven: de infogids 1995-1996 verscheen opnieuw met het traditionele, "ernstige" uitzicht.

Uiteindelijk moest de "opdrachtgever" het honorarium voor deze tekeningen dan maar uit eigen zak betalen en de hele zaak raakte met de jaren in de vergetelheid...

Tot Piet De Cuyper de originelen terug uit z'n kast opdiepte en ze (gratis) voor publicatie aan Berla ter beschikking stelde.

Bij deze dus, met zo'n 27 jaar vertraging...

TITELBLAD

¹ Een verwijzing naar "ne kasjoeber", in het Brussels dialect de benaming voor een voddenraper. Dit dialectwoord (en het afgeleide "kasjoebereir" en het werkwoord "kasjoeberren") deinde verder in de rand

rond Brussel uit als de denigrerende en spottende omschrijving voor een knullige pechvogel, een onhandige loser, een luidruchtige maar zielige schlemiel,...

BESTUUR

BEVOLKING

CULTUUR

FINANCIËN

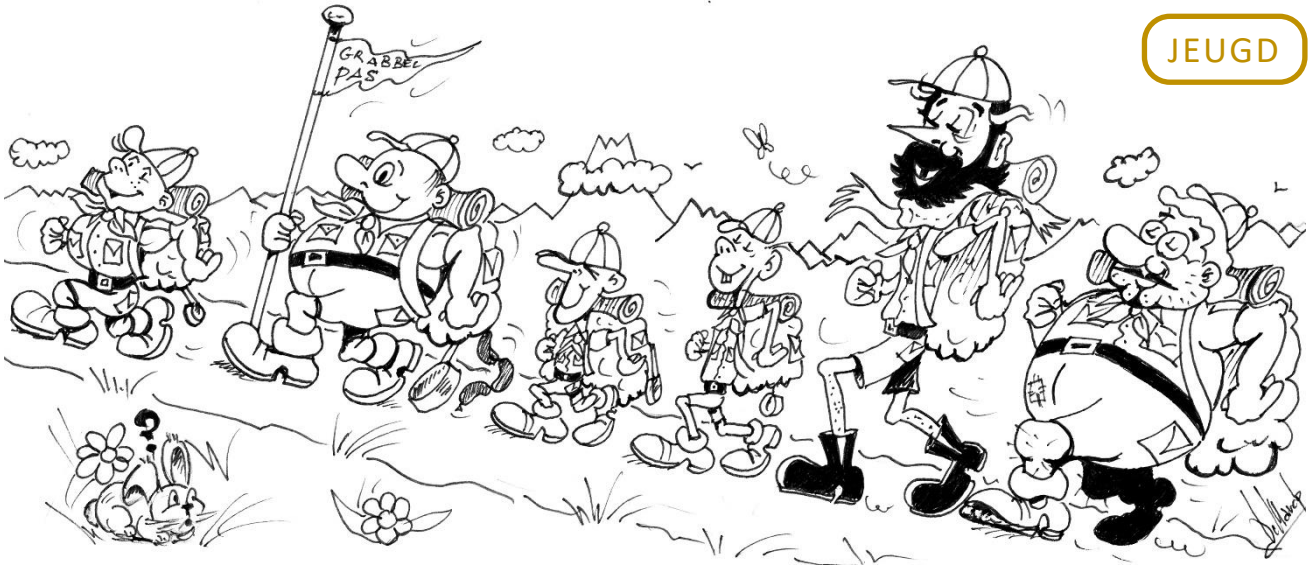

HULPDIENSTEN

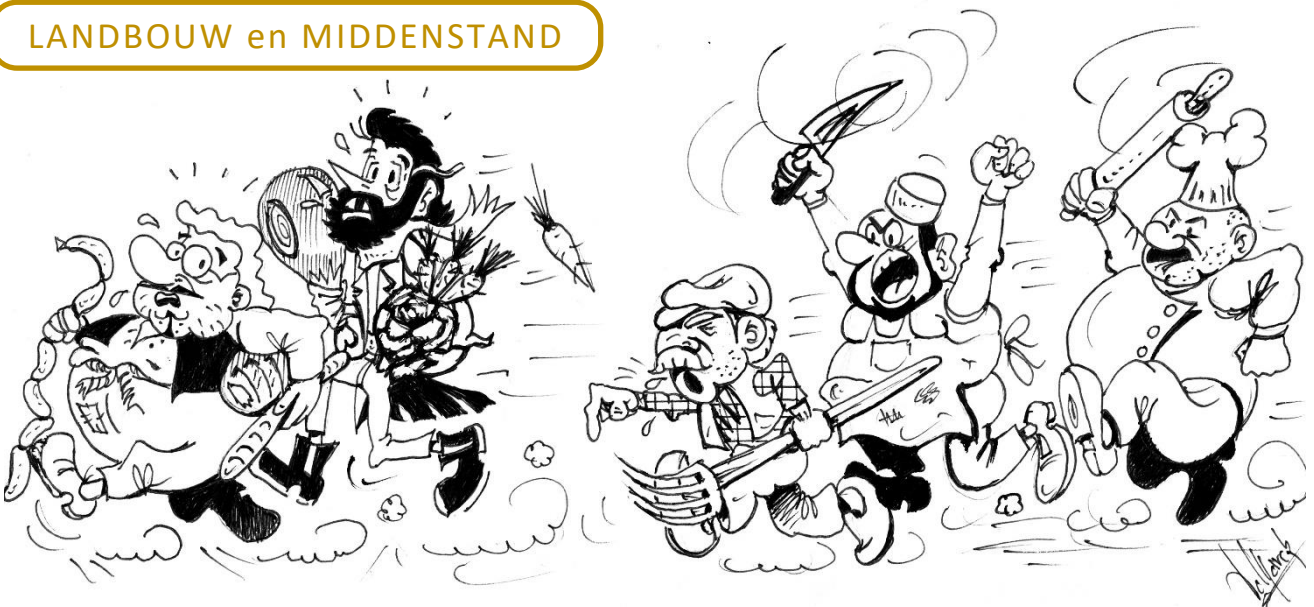

NUTSDIENSTEN

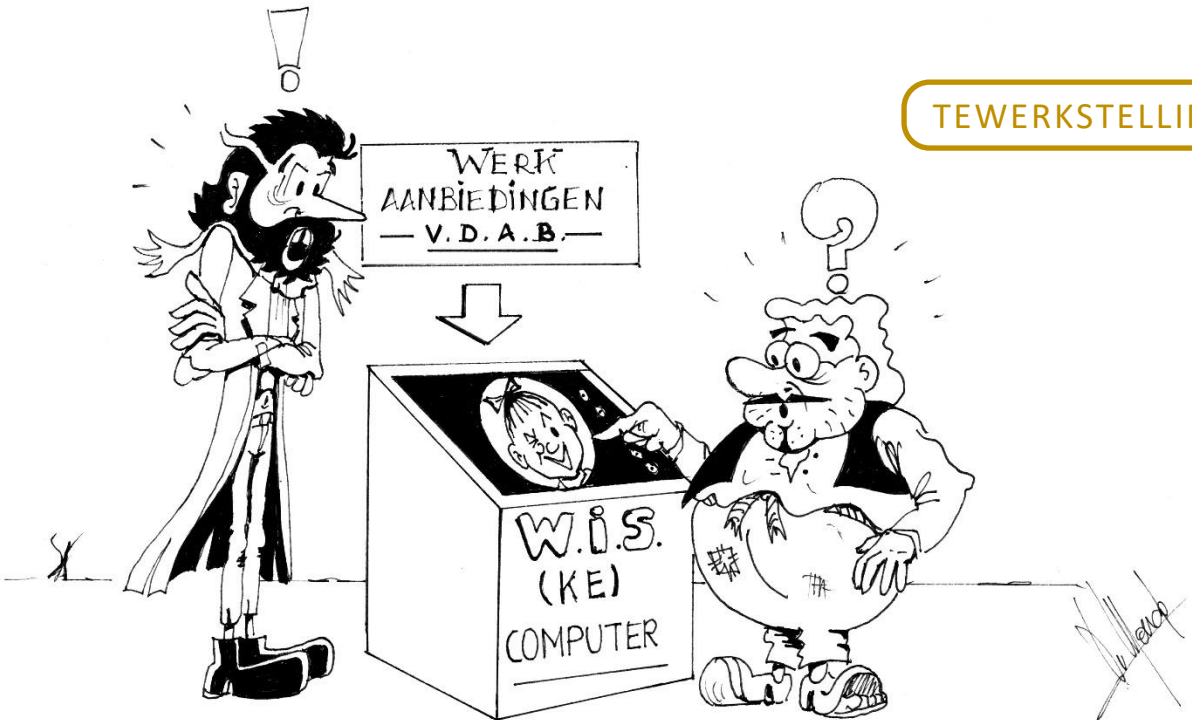

LANDBOUW en MIDDENSTAND

TEWERKSTELLING

ONDERWIJS

OPENBARE WERKEN

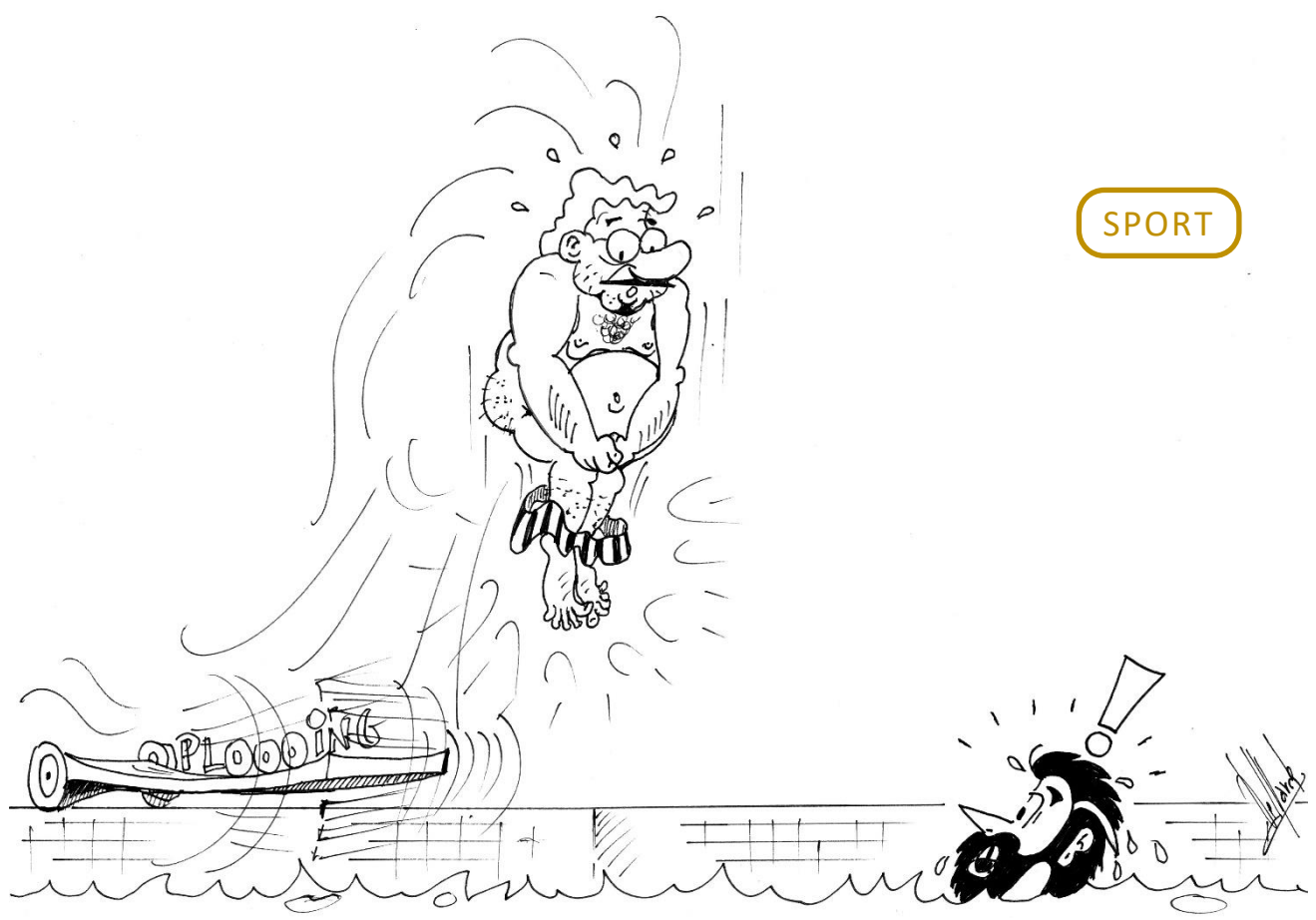
GEZONDHEID

SOCIALE WERKEN

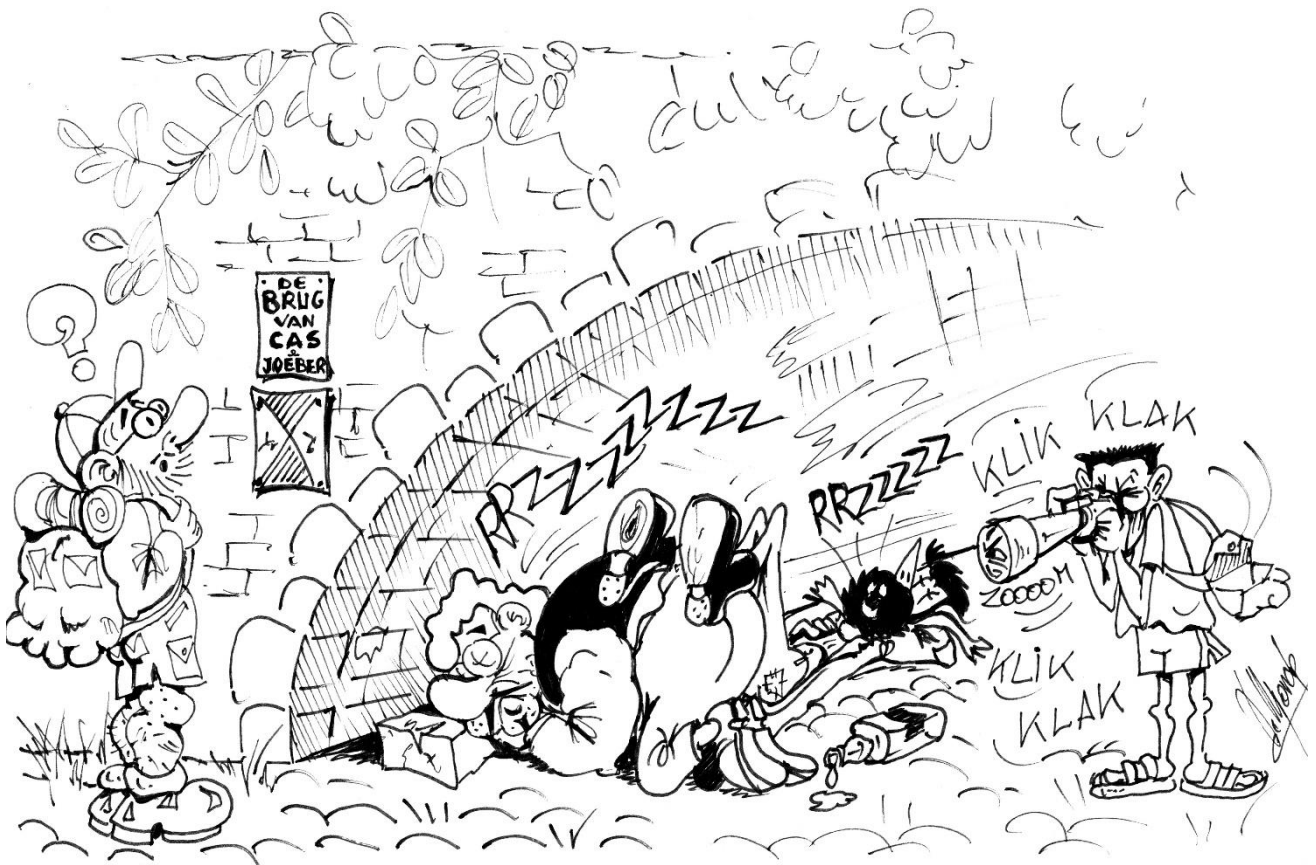
SPORT

RUIMTELIJKE ORDENING

TOERISME en MONUMENTEN

Den beiaard

TAVERNE - RESTAURANT

keuken open van 12u tot 22u
dinsdag en woensdag gesloten - open op feestdagen

Brusselsesteenweg 48 - 1860 Meise - 02 269 70 04

PAPIERWAREN - DAGBLADHANDEL
lotto
TABAK • SPEELGOED

huis
CALLEBAUT

Luc en Nadine

**Brusselsesteenweg 33
1860 MEISE**

maandag - vrijdag
06u15 - 18u00
zaterdag
07u00 - 18u00

Tel.: 02 269 27 25

Van Ossel

Keukens, badkamermeubelen & inbouwkasten

Wilgenlaan 17 bus1
1861 Wolvertem (Meise)

Tel: 02/269.91.02

E-mail: van.ossel.keukens@telenet.be

www.vanosselkeukens.be

M
timaya

BROOD EN BANKETBAKKERIJ

Hoogstraat 87 - 1861 Wolvertem
02 310 55 68 - bartdenbakker@timaya.be

CAFÉ OSSEL-STAR

Bij Nico & Sofie

Kasteelstraat 12 – 1785 OSSEL (Brussegem)

052 57 01 60

Openingsuren: MAANDAG - DINSDAG - DONDERDAG - VRIJDAG - ZATERDAG vanaf 10 uur
ZONDAG vanaf 8 uur (april - september) of vanaf 8.30 uur (oktober - maart)
op WOENSDAG zijn we gesloten

zeer ruim zomerterras - aparte kinderspeelhoek
biljartzaal - zaal voor vergaderingen en feesten

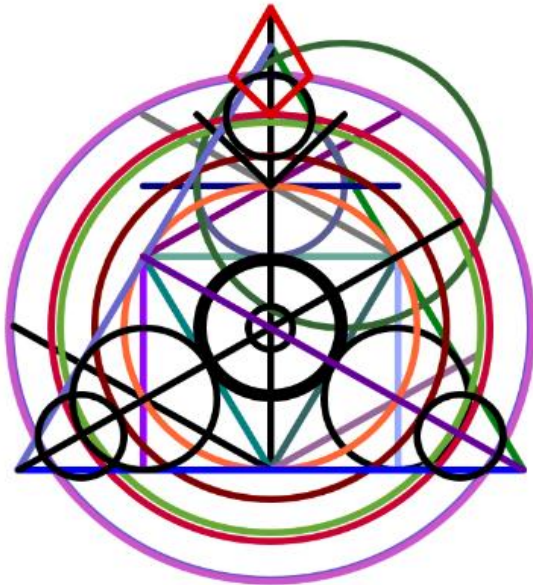
www.archi-tect.be bv bvba

Ingeschreven bij de Vlaamse Orde van Architecten, stamnummer B400222

1860 Meise & 1000 Brussel

email@archi-tect.be T. 0475.529.910

Architect Walther DeCleyn + speciale technieken

ARCHITECT

SOMEONE WHO SOLVES PROBLEMS
YOU DIDN'T KNOW YOU HAD
IN A WAY YOU DON'T UNDERSTAND!
ALSO WIZARD, MAGICIAN

SENSE OF CO-HOUSING WITH NATURE®

WIT SYMPATHIE

Begonialaan 10 – 1853 Strombeek-Bever

DAKWERKEN
LANIN W.^{BV}
& Zoon

info@dakwerkenlanin.be tel: 02.267.83.06

Verzekeringen

Uw KBC-Verzekeringsagent, altijd een stapje voor

Wij helpen u graag.

- ▶ Verzekeringen voor u als particulier
- ▶ Verzekeringen voor uw beroepsleven en voor ondernemingen
- ▶ Hoe schade aangeven?

Vestiging Wolvertem

VEILINGLAAN 12 - 1861 WOLVERTEM
T.+ 32 2 269 33 02

wim.van.campenhout@verz.kbc.be
<https://www.kbcagent.be/zvc>

Vestiging Londerzeel

MECHELSESTRAAT 20 - 1840 LONDERZEEL
T.+ 32 52 30 33 58

wim.van.campenhout@verz.kbc.be
<https://www.kbcagent.be/zvc>

4 redenen om klant te zijn bij KBC

Kies de zichtrekening die het best bij je past

Van gratis tot heel veel extra's. Open nu online en je krijgt dadelijk je rekeningnummer.

Simuleer je hypothecaire lening

Bereken in 2 minuten hoeveel je woonkrediet of hypothecaire lening kost.

Advies nodig? Op kantoor en... bij je thuis

Advies nodig en geen tijd om naar je kantoor te gaan? Met (video) chat staan onze experts voor je klaar tot 22 uur en op zaterdag tot 17 uur!

Wat is KBC Mobile?

De referentie in de banksector. Al meer dan een 600.000 klanten gebruiken KBC Mobile voor hun banktransacties. Download KBC Mobile nu!

KBC BANK MEISE

BRUSSELSESTEENWEG 19 - 1860 MEISE

Tel: + 32 2 272 72 00

Fax: 02 272 72 01

meisel@kbc.be

Maandag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Dinsdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Woensdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Donderdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak
Vrijdag	09.00 - 12.30	12.30 - 18.00 Enkel op afspraak

Ontdek het volledige aanbod

[Betalen en zelf bankieren](#)

[Spaarproducten](#)

[Pensioensparen](#)

[Beleggingsproducten](#)

[Lenen](#)

[Verzekeren](#)

70

1949 - 2019

Banden ROELANTS
ceva tyre network

Merchtemsesteenweg 154

1861 Wolvertem (Meise)

Tel.: 02/269.11.99 - info@bandenroelants.be

www.bandenroelants.be

Aanbevolen door alle leasingmaatschappijen